

Vakmanschap in Atolwijk

HOE PARTICULIEREN HUN WONING OPKNAPPEN IN LELYSTAD

Vakmanschap in Atolwijk

HOE PARTICULIEREN HUN WONING OPKNAPPEN IN LELYSTAD

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Interviews	6
Cora de Jong en Wim Boshoff: <i>We zitten voor en achter helemaal in de plastic.</i>	8
Eric Jan de Vries en Nadia Theisen: <i>Twintig jaar klussen, telkens een stukje.</i>	14
Kadir Demirci: <i>Voor een gezin is het hier ideaal.</i>	20
K.V: <i>Mijn klusmaatje gaf me zelfvertrouwen.</i>	24
Loek Steenman: <i>Houd bij verbouwen je financiën op orde, anders ga je naar beneden.</i>	30
Louis en Angela Heinsman: <i>Zet maar op de klussenlijst.</i>	34
Margo Cairo: <i>Ik woon in een gezegende buurt.</i>	40
M.K: <i>Ik heb wel duizend youtube-filmpjes gekeken.</i>	46
Mustafa Koyuncu: <i>Ik help mensen graag; hun afkomst maakt me niet uit.</i>	48
Pravesh Jangbahadoer Sing: <i>We hadden geen masterplan.</i>	52
Rashid Elfattahi: <i>Ik houd van kwaliteit</i>	56
Remie Jabbar: <i>'s Zomers leven we buiten, op z'n Surinaams.</i>	60
Rian Reimerink: <i>Maximaal vier man in huis, de rest stuur ik weg!</i>	64
Sinan Demirtas: <i>Ik blijf hier wonen tot mijn dood.</i>	68
3. Samenvatting van de interviews	74
De woning	65
Geld, kennis en organisatie	77
Overige thema's	80
Wonen in buurt en wijk	83
Gezamenlijke actie	84
Vergelijking Atolwijk - Zuiderzeewijk	86

1. Inleiding

In 2014/2015 zijn in *Zuiderzeewijk*, Lelystad, een dertigtal interviews gehouden over de vraag hoe bewoners van deze wijk hun woning opknappen, onderhouden, renoveren. De vraag was: hoe verloopt dit proces - heel praktisch. Welk vakmanschap bezitten mensen zelf, wat gaat hen gemakkelijk af, wat kost hoofdbrekens, waar huren ze anderen voor in? Dit onderzoek werd gedaan in opdracht van het atelier rijksbouwmeester en het *International New Town Institute* (INTI) in Almere.

Gemeente Lelystad wilde op wat kleinere schaal een soortgelijk onderzoek laten uitvoeren in de belendende *Atolwijk*. In deze wijk zijn in 2016/2017 15 interviews gehouden met eigenaar-bewoners die hun eigen huis hebben opgeknapt.

Een klein verschil met het onderzoek in *Zuiderzeewijk* - los van de aantallen - is dat in *Atolwijk* ook steeds gevraagd is naar het samenwonen in de wijk, het contact met de burens, hoe gemakkelijk of lastig het is om tot gezamenlijke actie te komen in de wijk. Dit thema is belangrijk, omdat het aanknopingspunten biedt voor de manier waarop de ondersteuning van de particuliere woningverbetering georganiseerd kan worden in de wijk.

De respondenten zijn gezocht in de buurten met woningen met platte daken in de volgende straten: Atol, Baai, Delta, Duin, Fjord, Geul, Haf, Klip, Koraalrif, Kreek, Laguna, Oostkaap, Schor, Strand, Westkaap, Zandbank.

In hoofdstuk 2 vindt u de weerslag van de interviews. De respondenten hebben de tekst geaccordeerd voor gebruik in dit boekje. Enkele geïnterviewden wilden niet dat hun volledige naam werd gebruikt. Zij zijn aangeduid met initialen, terwijl het huisnummer van hun adres is weggelaten. Eén geïnterviewde gaf geen toestemming tot publicatie van zijn verhaal.

In de samenvatting (hoofdstuk 3) is de rode lijn uit de interviews verwoord, waarbij ook de vergelijking met *Zuiderzeewijk* is gemaakt. Er is aan respondenten gevraagd naar het samenleven in straat, buurt en wijk. De rode lijn hieruit vindt u eveneens in hoofdstuk 3.

2. Interviews

CORA DE JONG EN WIM BOSHOF

wonen sinds 1996 aan Westkaap 2. Samen kochten ze de woning van Centrada. Wim is als ex-scheepsbouwer, later boekbinder, handig en heeft veel zelf gedaan. Toen 'ie dat niet meer kon - hij is 78 en 16 jaar ouder dan Cora - nam Cora het over. Wim: "Ze heeft er een aardige kijk op."

We zitten voor
en achter
helemaal in de
plastic

Toen Cora en Wim in 1996 kwamen wonen aan de Westkaap, zochten ze een huis met veel ruimte. Cora: "Ik wilde een woning waar je een bedrijfje aan huis kon hebben, gescheiden van je gezin. Dat kon hier." De woning was zonnig en licht, dichtbij de winkels. "Je kunt hier heerlijk wandelen met de hond in het park. Achter stonden overal hele grote bomen. Maar die hebben de burens weggehaald. Jammer, maar ze wilden het wat meer open hebben."

Agressie

Op hun verhuizing naar Atolwijk hebben ze veel commentaar gehad: "Hoe kun je daar nou gaan wonen? In zo'n achenebbisbuurt?" Ze kwamen van de Botter en het was er heel anders. "Er woonden toen veel rouwdouwers." Hun zoon die een beetje autistisch is, heeft daar flink mee geworsteld. Het was knokken onderling. Ook de volwassenen hadden geregeld ruzie met elkaar. "Je kon eigenlijk niks bepraten. Er woonden wel ordentelijke figuren, maar die durfden niks te zeggen."

Dat is nu niet meer het geval. Rond 2010 zijn er andere mensen in de buurt komen wonen. Dat was deels toeval. Doordat er wel 7-8 sterfgevallen waren in anderhalf jaar, kwamen er nieuwelingen. Mensen waar mee te praten viel. Dat geldt ook voor de Marokkaanse burens. "Nu is het allemaal stabiel, en moeilijke types worden aangesproken. Eerder kon het niemand wat schelen hoe de woningen en de woon-omgeving eruit zagen. Nu zijn er gezellige mensen, wat ouder, die hun huis ook mooi willen maken. Op één plekkie na, is het stabiel in de buurt."

Lage rente

Het was nog kantje-boord of ze waren hun woning kwijt geraakt. Dat zat zo. Wim werkte in een boekbinderij in Amsterdam, met twee vennoten. Cora had veel gespaard en kocht het huis aan de Westkaap met de verwachting het na vijf jaar weer met winst te kunnen verkopen. Daarmee zou de belastingschuld van de boekbinderij kunnen worden afbetaald, voordat Wim 65 jaar was. Na een gesprek met de boekhouder van de boekbinderij viel de schuld mee. Vijf maanden op een houtje gebeten, en nog drie jaar lang een maandelijkse som afbetaald, en toen waren ze van alle schulden verlost.

Later begon de bank dat Cora er niet kon blijven wonen als Wim, die 16 jaar ouder is, zou komen te overlijden. Cora heeft alleen een bescheiden WAO-uitkering, sinds haar afkeuring. Maar ook nu was er redding, in de vorm van de lage rente. "Zodoende zitten we hier nog steeds."

Handtekening

Bij aankoop was de staat van onderhoud matig. "Je kon toen kiezen: 5.000 gulden van de koopprijs af, of de klussen door de corporatie laten doen. Wim had het druk, Cora was toen nog niet zo handig. Ze kozen ervoor de corporatie de klussen te laten

doen. Maar de kwaliteit viel tegen. De kozijnen in het schuurtje werden met slecht hout hersteld. "Dat nieuwe hout was na vier jaar rotter dan het oude hout." En er was slecht getegeld in de keuken. De uitvoerders scoorden snel een handtekening. Cora: "Ik was in die tijd niet zo bijdehand, dus ik tekende te snel."

Wat hebben ze daarna zelf gedaan? Vloer ontdaan van lijmresten en geëgaliseerd. Beneden hebben ze alles zelf gestukt. De kasten weggebroken tussen keuken en kamer. Deur naar de woonkamer dicht. Kunststof kozijnen erin: voor, achter, boven, onder. Cora: "Ik kreeg de zenuwen als 'ie op een ladder stond. Dus ik wilde die kozijnen laten doen. De firma die dat heeft gedaan, bestaat al niet meer. Het heeft nog wel ingeregend, maar dat is hersteld, dus we waren best tevreden over die kozijnen." Voor de kozijnen en het dubbel glas hebben ze een lening bij de bank gesloten. In 2006 hebben ze 22.000 euro geleend.

Rond 2010 hebben ze de badkamer helemaal opnieuw betegeld, verwarming erin, een bad erin en een douchecabine, die later weer is vervangen door een inloop-douche. De badkamer hebben ze met spaargeld gedaan. Wim heeft alles zelf gedaan; maar zou het nu niet meer kunnen. Hij is wat ouder en ziek. Hij gaat nu weliswaar niet verder achteruit, maar hij is niet sterk genoeg meer om te klussen.

Plastic

Na een lekkende boiler in 2013, hebben ze in de huiskamer het laminaat dat bol kwam te staan opgeruimd, en nieuw pvc-laminaat gelegd; dat gaat niet werken als het nat wordt. In 2015 kwam op de bovenverdieping nieuw behang, nieuw laminaat, nieuwe gordijnen, nieuwe lampen. Cora heeft dat allemaal zelf gedaan. Alle gereedschap hebben ze zelf. Wim leerde Cora hoe ze met het gereedschap om moest gaan. Cora is inmiddels erg handig. Wim: "Ze heeft een aardige kijk op de dingen. Soms doet ze het slimmer dan ik. Dan voel je je wel even in je ego aangetast. Maar als ze gelijk heeft, kan ik dat wel toegeven."

In 2015 kreeg het dakterras nieuwe bitumen. Het grote dak is in 1992 door Centrada gedaan, maar zonder extra isolatie. Het zal binnenkort wel weer aan de beurt zijn. Zelf hebben ze weinig duurzaam gedaan: geen spouwmuurisolatie, geen vloerisolatie, geen zonnepanelen. Ze willen het dak nog eens laten doen, en Cora wil een grotere schuur met een kap. "Dat je door kan gaan met wat je doet, ook al regent het."

Reputatie

De gasleiding laten ze aanpakken in collectief verband. Na een bijeenkomst van de gemeente hierover hebben ze met drie burens nagepraat. Een paar dagen later zijn ze deur-aan-deur langs alle identieke woningen in de buurt gegaan en hebben de initiatiefnemers 16 geïnteresseerden gescoord voor het gezamenlijk aanpakken van de gasleiding. Begin 2017 werd het werk uitgevoerd. "Dat ging goed, want je

hebt een reputatie opgebouwd. Eerst zijn ze heel argwanend, maar dan zien ze dat ik het ben en dan is het: 'Oh, ben jij het, kom binnen'. Mensen in de buurt vertrouwen je." Wim: "Cora is heel gemakkelijk in contact."

Cora en Wim zijn uitzonderlijk in hun buurt. "Je moet mensen hier persoonlijk aanspreken, pas dan durven ze iets te doen. Veel mensen wachten op anderen. Wij niet. Wij praten met iedereen."

ERIC JAN DE VRIES EN NADIA THEISEN

De verdeling is glashelder: tuinieren is van haar, klussen in huis van hem. Eric Jan de Vries en Nadia Theisen waren zeven en negen jaar oud toen ze in Lelystad kwamen wonen. In 1996 trokken ze samen in hun huidige woning aan de Lagune 35. Het was het begin van twintig jaar klussen. En de woning is nog niet helemaal klaar.

Twintig jaar klussen, telkens een stukje

Als ik binnen kom, hangt de geur van de slijptol in huis. Eric Jan is in klus-tenue en bezig sleuven te slijpen voor de te vernieuwen gasleiding. Het leidingwerk gebeurt straks door een erkend bedrijf, maar hij doet zelf het voorwerk. Ze wonen nu twintig jaar in dit huis. Welke (klus)geschiedenis hebben ze hier?

Eric Jan fietste in 1996 vaak langs het huis waar hij nu woont, op weg naar zijn werk. Het hoekhuis stond leeg. De corporatie gebeld, en het was te koop voor zo'n 153.000 gulden k.k. Een flinke woning - zo'n pianohuis met terras op de eerste verdieping. Niet veel geld voor zo'n groot huis, maar de staat van onderhoud was er dan ook naar: rot in de kozijnen, oerwoud in de tuin.

De schappelijke prijs, de noord-zuid ligging met de tuin op het zuiden en de ligging op de hoek gaven de doorslag. En toen ging het snel: in augustus 1996 de sleutel, in september verhuisd en begin november een baby. De babykamer was dan ook één van de eerste klussen die ze aanpakten.

Extra grond

En verder wat grof werk: die lelijke boiler in de keuken ging er direct uit, convectorenputten werden gemaakt om de radiatoren te laten verdwijnen. En al snel kochten ze ook extra grond van de gemeente, aan de zijkant van het huis. Zelfs meer dan hun aanvankelijke bedoeling was. Eric Jan: "De gemeente wilde de lijnen met het hoekhuis aan de overkant gelijk hebben. Voor zo'n 25 gulden per m² zeiden we direct ja tegen de koop van zo'n 180 m²."

Eric Jan: "We hebben nog geprobeerd al vóór de koop helderheid te krijgen bij de gemeente of we die grond aan de zijkant erbij zouden kunnen kopen, en of we de garage mochten vergroten. Dat duurde maar en duurde maar, en uiteindelijk hebben we het huis gekocht zonder die zekerheid en dus de gok genomen. Dat is gelukkig goed uitgekapt."

Nadia: "Die extra ruimte maakte het voor Eric Jan mogelijk om de garage te vergroten en zo kreeg hij een plek om te sleutelen. Dat was voor hem een eis aan een nieuw huis. Voor mij was de eis een flinke tuin. Het vergroten van de garage hebben we nog meegefinancierd met de hypotheek. Daarna is alles stukje bij beetje met spaargeld aangepakt."

Zelf doen

Eric Jan doet bijna alles zelf. Hij is opgeleid in de metaal, en is daarna verder geschoold tot motorfiets-monteur. Werken met zijn handen is hem dus niet vreemd. Eric Jan: "Zelf doen bespaart veel geld, maar dan moet het wel stukje bij beetje gaan, want het kost tijd en ik moet ook werken en heb een gezinsleven." Los van de kosten, is Eric Jan ook nogal precies; als hij het zelf doet, weet hij dat het goed

wordt. Hij werkt meestal alleen. "Soms helpt mijn vader een handje. En mijn zoon, nu hij wat ouder is, is af en toe de klos."

Als Eric Jan kennis mist, gaat hij zoeken op internet, naar alternatieve materialen, handleidingen, materiaalbeschrijvingen e.d. Grote fouten met daarna kostbaar herstel heeft hij nog niet gemaakt. "Ik stel me goed op de hoogte en ik slaap er nog eens een nachtje over." Marktplaats is voor hem een mooie bron van materialen. Hij kocht er al: stalen balken, de voordeur, gereedschap, lichtkoepels, verlichting voor de garage. Steeds maakt hij wel de afweging of de rit erheen het kostenvoordeel misschien teniet doet.

Eric Jan en Nadia geven hun ogen ook goed de kost in de wijk. Eric Jan: "Zoals bij de gevels: we kijken naar kleuren, indelingen, materialen, detaillering. Zo vond ik dat keraliet wel mooi, maar gezien de breedte van onze gevel hebben we koppelstukken nodig tussen twee delen, en dat vind ik niet fraai. Ik ben toen verder gaan zoeken, en kwam op weer een ander materiaal."

Klussen

Wat hebben ze nog meer aangepakt, na die beginperiode? Rond 2000 is er een schutting om de tuin gekomen en is de tuin aangelegd. De keuken is van Ikea en in 2002 vervangen. Ze hebben drie kinderen, dus telkens is ook één van de slaapkamers aangepakt. De uitbouw beneden is gemaakt in de periode 2009-2012. Bijna alles heeft Eric Jan zelf gedaan, dus dat duurde even. Het gaf ook niet, want het huis bleef wind- en waterdicht. Eric Jan: "Alleen toen de hele zij-buitenmuur eruit was, was het die winter boven flink koud." De kamer beneden is met de uitbouw nu prachtig groot en licht, door de grote ramen, doorlopend tot op de vloer.

Begin 2016 zijn er kunststof kozijnen geplaatst, voor en achter op de verdiepingen. Er zit drie laags thermopane in. Eric Jan: "Drie laags glas of dubbelglas verschilde weinig in prijs, dus we hebben gelijk drielaags glas gekozen. Het is nu super stil boven, je hoort de regen niet eens meer tegen de ruiten slaan." In de uitbouw beneden zat al overal hardhout. Wat nú nog geschilderd moet worden, kan zonder steigers.

Na twintig jaar gestaag klussen, zijn ze nu toe aan de gevelbekleding: de grindplaten worden vervangen door gepotdekselde werzalit-planken. Werzalit is houtvezel, samengeperst met kunsthars, en zo goed als onderhoudsvrij. De badkamer boven moet nog af en het dak zal binnenkort wel eens aan de beurt zijn. Het dak is door de woningbouw rond 1986 gerenoveerd. Eric Jan houdt het wel een beetje bij, en het lekt nog niet, maar dat gaat een keer komen. Als het zover is, wordt het dak tevens aan de buitenkant geïsoleerd.

Duurzaamheid

Misschien komen er dan ook zonnepanelen op het dak, maar Eric Jan heeft twijfel, want die panelen zijn nog niet uitontwikkeld. Duurzaamheid is voor hen best belangrijk. Daarom is de vloer beneden twee jaar geleden gepurd: het oppervlak met PUR-schuim bespoten, vanuit de kruipruimte. Dat heeft Eric Jan heel goed uitgezocht. "De mengverhouding bij dat purren moet 1:1 zijn. Als dat fout gaat, hard het niet uit en blijft het dampen - heel slecht voor de gezondheid. Misschien moet ook de cv-ketel wel eens worden vervangen. Dat is rond 2000 gebeurd, maar daarmee is 'ie al 16 jaar oud."

Buren en buurt

Nadia: "Mensen noemen het hier een Turkenbuurt. Daarom komen veel autochtonen hier niet wonen. De verhouding is zoek. Mijn moeder is Surinaams, maar ze wilde vroeger perse niet in de Bijlmer wonen, want dat was niet gemengd genoeg. Maar er verandert wel wat; vroeger was het in de zomer uitgestorven in de wijk. Iedereen was naar Turkije of Marokko. Nu zijn er meer blijvers."

Met de buren hebben ze contact, een praatje, niet veel meer. Eric Jan: "Er wonen hier veel mensen van Turkse en Marokkaanse afkomst. Zij hebben vaak nog een huis in Turkije of Marokko, waar ook geld heen gaat. Maar er wordt wel geklust. Dat gaat vaak via etnische lijnen. Mensen van Turkse komaf werken met Turkse klussers."

Dat de gemeente de straten heringericht heeft, heeft een positief effect op de wijk gehad. Nadia: "Mensen hebben de troep rond hun huis - bankstellen, salontafels e.d. - opgeruimd. Je ziet nu meer tuinsetjes, potten met planten e.d."

Gezamenlijke actie is lastig in de buurt. Nadia - van beroep basisschool-lerares - maakt één keer per maand met kinderen de wijk schoon (ZAP-actie). Een enkele keer is er een buurtschoonmaak: een container wordt in de buurt geplaatst en iedereen kan er zijn grofvuil brengen. "Maar er zijn geen barbecues e.d. Er zijn niet veel mensen die initiatief nemen. Er zijn weinig motortjes. Ik heb geen hele buurt nodig, maar een groepje mensen met wie je het volhoudt en met wie je samen zaken kunt oppakken, zou fijn zijn. We wonen prima, al zou ik een nettere buurt willen."

Handhaving

Wat ze in ieder geval missen in de wijk is onderhoud en handhaving vanuit de gemeente. Eric Jan: "Ik zie hier nooit een veger, al zou het maar eenmaal per jaar zijn. Schuttingen liggen omver, maar niemand die er wat van zegt. Er wordt veel gebouwd, zonder vergunning. Parkeren gebeurt nogal eens op stoepen en in de bocht van de weg, terwijl de parkeervakken leeg zijn. Dat kun je niet allemaal met de participatiemaatschappij oplossen. Als je hier brutaal bent, dan kom je goed weg." Wat ze gaan doen bij ouderdom, houdt hen nog helemaal niet bezig. Nadia lachend:

"Dan is ons huis afbetaald en zijn we rijk. We wilden een grote garage en een grote tuin. En dat hebben we hier. Als we dat elders willen, moeten we veel meer betalen. We hebben het goed, maar wie weet verhuizen we nog eens. Misschien wel naar een stadje zoals Harderwijk, vanwege de sfeer, en het leuke centrum."

Geschiedenis opbouwen

Ze voelen zich niet gehecht aan Atolwijk, wel aan Lelystad. Nadia: "Als mensen Lelystad afkraken, dan ga ik het altijd verdedigen. Ik heb een zwak voor de polder. Ik ben er opgegroeid. Ik vind het niet saai of recht; ik ben ervan gaan houden. Het is vertrouwd. Wat niet helpt, is dat er veel gesloopt wordt in Lelystad: de eerste school, gebouw de Waterwijzer, het open lucht-zwembad, partycentrum de Meerkoet, gebouwen in het centrum. Zo bouw je geen geschiedenis op."

KADIR DEMIRCI

IJzerman assurantiën staat beneden op de voorpui te lezen. Op de plaats van de voormalige garage zit nu een kantoorruimte met *pantry*. Het is de zaak van Kadir Demirci (1983), tevens docent bedrijfseconomie en administratie aan het ROC. IJzerman is de letterlijke vertaling van zijn Turkse achternaam. "Door de combinatie van eigen zaak en docent kan ik de praktijk in de klas brengen."

Voor een gezin is het hier ideaal

Kadir is geboren en getogen aan Baai 114 in Atolwijk, samen met zijn broer en zus. Toen hij in 2013 trouwde, woonde hij nog bij zijn ouders. Vanwege zijn trouwerij zocht hij een huis, en wilde dat snel geregeld hebben. Aan Baai 48 stond een groot huis, met drie slaapkamers en een garage op de benedenverdieping. De laatste eigenaar had er door ziekte jarenlang niets meer aan kunnen doen. De woning was totaal verwaarloosd. "Ik schrok van de achterstand; mijn broer liep bij de bezichtiging zelfs weg. Die dacht: 'Dat wordt niets'."

Opzichter

Toch waren er ook voordelen. De prijs was door de staat van verwaarlozing schappelijk. De woning was direct beschikbaar en lag dichtbij het huis van zijn ouders. Kadir besloot de woning te kopen en in één klap aan te pakken, van vloer tot dak. Voor 44.000 euro is alles aangepakt, deels met een hypotheek, deels met een kleine lening tegen gunstige voorwaarden via de gemeente.

Kadir werkte met verschillende vaklui. Op het hoogtepunt liepen er zeven vaklieden van verschillende bedrijven rond. Vaklui voor het sloop- en stukwerk, een dakdekker, tegelaar, elektricien.

Het duurde drie maanden. Zelf organiseerde hij alles, ging materiaal halen bij de bouwmarkt, deed kleine karweitjes zoals schilderen en muren sauzen. En hij was ook opzichter. "Ik wist niet dat dat zo nodig is. En als opzichter moet je best streng zijn."

Wensen

De garage op de begane grond is kantoor geworden met een nieuwe pui met ramen en een extra toegangsdeur. De vloer bleef ongeïsoleerd. Op de eerste verdieping is de keuken verplaatst en vervangen en alles is gestukt. Voor- en achterpui zijn geheel vervangen. Het dak is vervangen en geïsoleerd.

Kadir is klaar met zijn woning, maar heeft voor buiten nog wel wat wensen. Achter zijn huis staat een enorme boom in de tuin van de buurvrouw die veel schaduw oplevert en wel weg mag, of gesnoeid mag worden. Aan de voorgevel zou hij een carport willen maken. En hij zou graag de grond aan de achterkant en de zijkant - nu plantsoentje - van de gemeente willen kopen. Een carport en de koop van de grond aan de zijkant keurt de gemeente helaas niet goed. "Er staan nu struiken in dat plantsoen, waar allemaal troep in waait. En ik denk dat niet veel mensen een vergunning hebben voor hun carport. Een vergunning aanvragen is omslachtig en er komt veel bureaucratie bij kijken. Dat verklaart denk ik waarom weinigen in Atolwijk er een vergunning voor hebben."

Ideaal

"Ik zou er niet tegenop zien om een echt sloophuis te kopen en aan te pakken. Ik weet nu hoe het moet. Maar met een kleine opkomst zit ik niet op avontuur te wachten. Ik woon hier zo fijn; ik wil hier niet meer weg. Het is lekker dichtbij mijn ouders; het onderhouden van familiebanden is voor mij veel waard. Ik ken ook veel mensen in de buurt. Ik help ze met papieren en instanties. Ik help graag, ik ben idealist."

Vroeger zocht 'ie nog wel eens naar vertier, en ging hij naar Amsterdam, bijvoorbeeld om naar bandjes te luisteren. Nu is hij 'gek genoeg' gehecht aan Lelystad. Aan zijn grote woning voor weinig geld. Aan de ruime opzet van de wijk en de stad. Aan het groen en de mogelijkheden om te fietsen. "Voor een gezin is het hier ideaal."

K.V.

'Klusrvrouw' is leidinggevende in de gezondheidszorg. Fantastisch werk. Maar alles met het hoofd. Klussen is fysiek werk en biedt haar tegenwicht. "Je moet wel lekker in je vel zitten, anders ga je niet aan je huis werken. Het gaat allereerst om je welbevinden. Dat heb ik zelf ervaren." Over een buurvrouw en haar kluscoach.

Mijn klusmaatje gaf me zelfvertrouwen

Klusvrouw (K.V.) streek na haar studie in Leiden rond 1996 in Lelystad neer. Aanvankelijk in een huurhuis. “Dat was ongelooflijk. Wij kwamen uit de randstad en kregen hier in Lelystad een lijst mee van leegstaande woningen, met de opmerking ‘kies maar’.” Na enkele jaren in een huurhuis kochten zij en haar toenmalige partner een hoekhuis – een ‘pianowoning’ – in Atolwijk.

De combinatie van de ligging – op een hoek en omringd door groen – de prijs en de flinke tuin, nog uitgebreid met een strook grond die zij van de gemeente kochten, gaf de doorslag. De woning ligt ook nog eens tussen de winkelcentra Gordiaan en Lelycentre: bijzonder aantrekkelijk. Wat nog een twijfelpunt was, was de wijk die toen zeker niet als veilig bekend stond. De lage prijs van de woning trok hen uiteindelijk over de streep, in een tijd dat hun inkomen bescheiden was.

Badkamer

Wat is er allemaal verspijkerd aan de woning? Alle kamers werden stuk voor stuk aangepakt nadat ze in het huis waren getrokken. Enkele wandjes gestukt. Een wandje geplaatst, zodat er een inloopkast ontstond. Zelf een kledingkast gemaakt. Een half jaar geleden heeft K.V. in de huiskamer parket gelegd.

Het meest rigoureuus was de aanpak van de badkamer. Ik krijg hem te zien, en het is indrukwekkend: alles modern, groot, licht, keurig kluswerk. K.V.: “Het was veel meer werk dan ingeschat. Het duurde al met al twee jaar. De bulk van het werk deden we in de twee weken die we ervoor hadden uitgetrokken. Maar er bleven nog lang allerlei kleine karweitjes liggen.”

Doel voorop

Er zaten hiaten in de periodes dat ze veel kluste. Zo heeft K.V. in de periode rondom haar scheiding, zo tussen 2009-2013, niet geklust. Te veel sores. “Je moet lekker in je vel zitten, anders ga je niet aan je huis werken. Je kunt wel zeggen tegen mensen ‘pak eens aan’, maar het gaat allereerst om je welbevinden. Dat heb ik zelf ervaren.”

Toen ze weer zin had, hielp het dat ze kon terugvallen op een buurman, haar klusmaatje. “Hij was heel sociaal. Deed alles voor je. Maar gaf zich ook leeg. Ik vind dat een vriendschap in balans moet zijn. Dus ik zei dat ik de klussen zelf wilde doen. Soms accepteerde ik zijn hulp, als ik het gevoel had dat ik ook wat terug kon doen. Hij was steeds zo met anderen bezig dat hij zijn eigen klussen niet afmaakte. Vorig jaar overleed hij en heb ik weer maanden niks gedaan. Ik kon het niet.”

“De buurman was van alle markten thuis; hij kon alles. Mijn vader en broer zijn ook zo. En ik ook steeds meer.” Waarom vindt ze klussen zo leuk? “Je creëert iets met je handen. Het maakt me niet uit wat: een halsketting, zelf genaaide kleren, een nieuwe badkamer. Het doel staat voorop. Deze buitentafel heb ik gemaakt van een omge-

waaide schutting, met prima hardhouten planken.” Een schilderij maken zit er voor K.V. niet in: het functionele ontbreekt.

Die klusprogramma’s op de tv strooien mensen zand in de ogen, vindt K.V. “Het lijkt of alles snel en gemakkelijk en gegarandeerd goed gaat. De fouten zenden ze natuurlijk niet uit; dat is niet de realiteit.” Ze hekelt hoe vrouwen soms met hun klussende man omgaan. “Het moet snel, perfect en mag geen rotzooi geven. Dat is onmogelijk! Klussen kost veel tijd, je maakt fouten, en het wordt een troep.”

Hamster

“Mijn dagelijks werk is nogal met het hoofd. Bij klussen moet je vooraf óók nadenken, maar daarna voer je het uit en ben je fysiek bezig. Vaak hik ik nog wel een tijdje tegen een klus aan. Dan pak ik hem op, en de buurman fungeerde dan als back up. Hij gaf me het zelfvertrouwen dat het goed zou komen. Je moet weten, of in ieder geval ervaren, waar je grenzen liggen.”

Hoe komt ze aan materiaal? “Ik repareer veel, schaf dingen tweedehands aan, klets dingen los.” Ze typeert zichzelf als ‘hamster’. In de woonkamer staat al twee jaar een tweedehands zaagtafel: voor als de klusschuur gereed is. In de tuin liggen allerlei spullen, die ooit nog van pas kunnen komen. Ik krijg een foto van het huis van haar broer te zien, en begrijp dat het hamsteren in de familie zit. “In de buurt hier stond een container; ik kon het niet laten er toch even in te kijken. Maar ik heb mijn zoon beloofd niet meer van alles het huis in te slepen.”

Geschikt gereedschap kopen vindt ze lastig. “Het meeste is zwaar en gemaakt voor grote mannenhanden. Ik moet altijd flink zoeken om wat goeds met de juiste maat te pakken te krijgen. Er is wel gereedschap speciaal voor vrouwen op de markt gebracht, maar dat is dan gelijk roze. Dat wil ik niet.”

Klusschuur

Wat staat er nog op haar programma? De rotte delen in de kozijnen zijn bijna overal vervangen. Alleen boven-achter zijn nog stukken kozijn omwikkeld met vuilniszakken tegen het inregenen. De boeiboorden moeten vernieuwd, evenals het dakleer. En ze zou best een nieuwe keuken willen. Een grote conifeer in de tuin moet gekapt. Een buitenkamer zou leuk zijn. En als het even kan een uitbouw achter. Van de klusschuur ligt nu het fundament. Als het lukt moet die af, voordat ze 50 jaar wordt, want dan kan het feest daar plaatsvinden. Als het niet lukt, dan maar niet. “Ik zet mezelf met klussen niet meer onder druk. Daar heb ik geen zin meer in.”

Die klusschuur is haar laatste en leukste klus. “Ik kon helemaal vanaf nul beginnen. Ik begon met schetsjes, en de fundering ligt er nu. Dat is leuker dan renoveren. Maar dat renoveren is wel nodig voor je zelfvertrouwen.” In gedachten neemt ze elke klus

vele malen door. "Ik visualiseer het. Filmpjes op internet helpen daarbij." En ze is ook een aanbeller. "Als ik een mooie schuur zie in de wijk, dan bel ik even aan en maak een praatje over hoe mensen dat gedaan hebben."

Vies en troep

Hoe is het in de buurt? Zijn er veel verwaarloosde woningen? "Ik doe daar geen uitspraak over. Dat hangt samen met je waarden en normen. Misschien vinden mensen wel wat van *mijn* woning, met die spullen in de tuin en vuilniszakken rond de stijlen van een paar kozijnen. Ik heb in een studentenhuis gewoond, dus ik vind iets niet zo snel een troep. Maar ik heb weer last van hondenpoep. Nee, waar je je aan stoort, is erg persoonlijk."

In de buurt kan iedereen bij elkaar terecht. "Ik groet iedereen. En sommigen hebben wat intensiever contact met elkaar, met barbecueën enzo." Er kan in ieder geval gepraat worden over zaken; ook met de burens van allochtone afkomst. "Het is een fijne, gemêleerde wijk. Ik was laatst op een prachtige dag buiten aan het klussen, en dan staan er zo zeven nieuwsgierige kinderen om je heen. Op zo'n zomerse dag zijn er hier op straat veel contacten."

LOEK STEENMAN

De ingrepen die de familie Steenman in hun woning de afgelopen vijf jaar hebben gedaan, kun je zien als Grote Voorbereiding. De voorbereiding op het ouder worden. Onderhoudsvrij maken van huis en tuin en functies naar de begane grond brengen en zo het traplopen beperken. Want met name Loek wil niet weg uit Atolwijk.

Houd bij
verbouwen je
financiën op
orde, anders ga
je naar beneden

Loek Steenman (1947) woont met zijn vrouw Adinja en kleindochter aan de Lagune 73. De familie heeft de woning gekocht van een particulier. Loek wilde graag kopen en deze grote hoekwoning in een ruim opgezette wijk was aantrekkelijk.

Aanbellen

In de oorspronkelijke indeling was de garage beneden, met twee kleine kamertjes, uitkomend op de achtertuin. Op de eerste verdieping een keuken en woonkamer, en 3 slaapkamers op de tweede verdieping. Met het oog op het ouder worden, zijn ze de indeling aan het omgooien. Ze wilden zoveel mogelijk functies naar beneden brengen. Daarvoor hebben ze in 2013 een uitbouw aan de achterkant gemaakt. Dat is nu de woonkamer. In de garage is de keuken gekomen; de auto kan prima buiten staan.

Loek ging kijken bij andere mensen. Gewoon aanbellen als hij een mooie uitbouw zag. Meestal mocht hij binnen om te kijken, soms niet. Zo selecteerde hij een viertal aannemers die bij hem offerte mochten uitbrengen. De prijzen liepen uiteen van 36.000-45.000 euro. De goedkoopste heeft het werk gekregen, een aannemer uit Almere die met zzp'ers werkte. Om de uitbouw te kunnen betalen is de hypotheek verhoogd.

Isolatie

De keuken werd met spaargeld gefinancierd en is nog werk in uitvoering. Loek: "Die keuken is een apart verhaal. We waren met de hond bij de trimsalon in Almere. We moesten wachten en daarnaast is een keukenboer. Wij even kijken en daar stond een demonstratie-keuken, in de aanbieding. Zelf demonteren en vervoeren. Dat hebben we gedaan met onze zoon en schoonzoon. En die hebben hem ook weer geplaatst."

Adinja: "We kunnen zelf ook wel wat: schilderen bijvoorbeeld, en ik kan goed behangen. En ja, dan gaat het wel eens mis; dan lijkt het papier leuk op de rol, maar is het op de muur toch te wild. Of het patroon zit ondersteboven op de muur."

In 2010 is - ook met spaarcenten - de buitenmuur geïsoleerd. En het dak kreeg nieuwe dakbedekking, trespa boeiboorden en werd aan de binnenzijde geïsoleerd. Dat gebeurde vooral met het oog op besparing. Comfort was voor hen minder belangrijk. De vloer van de uitbouw op de begane grond is eveneens geïsoleerd, de oude vloeren niet.

Moestuin

Buiten is er ook flink wat gebeurd. Herfst 2015 heeft de heg, die toch viermaal per jaar geknipt moest worden, plaats gemaakt voor een schutting: betonnen palen, met houten delen als opvulling. De heg hebben ze zelf geruimd, maar de nieuwe schutting is geplaatst door een bedrijf. Dat kostte 3.000 euro.

Toen de kinderen nog klein waren lag er gras in de tuin. Adinja: "25 jaar geleden wilde ik ineens een vijver. Ik heb hem zelf gemetseld; hij is wat groter uitgevallen dan mijn bedoeling was. De rest van de tuin is betegeld, dus daar hebben we geen omkijken naar." Aan de voor-zijkant heeft Loek nog een flinke moestuin. Het onderhoud gaat voorlopig nog prima.

Plannen

Wat staat er nu nog op de verlanglijst? Loek twijfelt nog wel eens over zonnepanelen, maar op zijn leeftijd is dat met de huidige terugverdiëntijd eigenlijk niet gunstig. En hij wil de oude keuken op de eerste verdieping weghalen en daar de badkamer in maken. De oude huiskamer op de eerste verdieping kan dan slaapkamer worden. Een aanpassing om beneden te kunnen slapen zou op termijn belangrijk kunnen worden, al kom je met een traplift volgens hem ook een heel eind.

Al die ingrepen zijn bedoeld om niet weg te hoeven, zolang dat niet strikt noodzakelijk is. Loek moet niet denken aan een bejaardenwoning. Zijn vrouw kan zich een verhuizing best voorstellen, eventueel naar een aanleunwoning. "Maar wel in Lelystad. De kinderen zijn immers ook allebei Lelystedelingen. Ik ben gehecht aan Lelystad, niet aan Atolwijk. Ik wen in alle buurten."

Actie voeren

Loek is een gekend figuur in de buurt. "Mensen bellen aan, of ik moet op de thee komen en dan vragen ze mij om raad. Ik help ze met instanties en hun papierwerk. Dat heb ik altijd gedaan." Daarop krijg ik een foto te zien van een jonge Loek met snor, actiefvoerend in de tijd van Lubbers tegen de huurverhoging via het WOL: *Woonlasten Omlaag Lelystad*. Eigenlijk doet hij dit soort werk al sinds zijn veertiende, toen in Amsterdam, nu in Lelystad.

ANGELA HEINSMAN

Nog even en dan gaat ná Angela (1953) ook Louis Heinsman (1953) met pensioen. Dat wordt het moment om samen weer klussen op te pakken. Bij alles wat ze nu in huis tegenkomen, klinkt de kreet: 'Zet maar op de klussenlijst!' Niet dat er grootse verbouwingen op stapel staan, maar wel de nodige plannen voor onderhoud.

Zet maar op de klussenlijst

Wat meteen opvalt in de woonkamer op de eerst verdieping is de plantenbak met kleikorrels en 100 liter water - "nooit lekkage gehad". Vandaaruit kronkelen planten naar boven en vervolgen hun weg over het plafond naar het raam, naar het licht. Dit plantaardig bewind heerst hier al weer zo'n 40 jaar.

In 1976 kwamen Louis en Angela Heinsman wonen als tweede bewoners in hun huis aan Fjord 137. Louis is leraar op een basisschool. Angela net met pensioen na haar docentschap op de PABO. Louis: "Mensen vinden ons wel eens saai. Al die tijd hetzelfde huis, in dezelfde wijk, met dezelfde meubels, dezelfde beroepen en hetzelfde huwelijk. Maar wij vinden het prima zo." De 'notabelen' om hen heen hopten van wijk naar wijk. Telkens als er weer een nieuwe wijk klaar was in Lelystad, verhuisde iedereen daarnaartoe. Louis en Angela bleven gewoon in Atolwijk wonen.

Voorzetramen

Toen ze er in 1976 kwamen wonen, zag de woning er goed uit. En zelf hebben ze het altijd goed bijgehouden. Elke vijf jaar schilderen, en lang alles zelf gedaan, totdat door Louis' rugproblemen het schilderen buiten overgenomen moest worden door een vriend.

In de jaren negentig was er de mogelijkheid om collectief de puien op te knappen voor zo'n 30.000 gulden. Maar de ramen zouden kleiner worden, en dat wilden Louis en Angela niet. Ze kregen van de burens - die wel meededen - de overbodige ramen en hebben die in hun kozijnen gezet; paste natuurlijk precies. Op die manier hadden ze weliswaar geen echt dubbelglas, maar wel voorzetramen, wat scheelde in comfort en stookkosten.

Wat hebben ze verder allemaal gedaan aan en in het huis? Het dak werd al tweemaal gerenoveerd. Eerst een keer geïsoleerd en opnieuw gedekt. Onlangs nog een keer opnieuw gedekt, en belegd met zonnepanelen. Maar liever hadden ze er een dakterras gemaakt. Het rijtje huizen heeft namelijk weinig tuin, voor niet en achter niet; wel een smal balkon op de eerste verdieping. Voor een dakterras kwam echter geen vergunning. Een jaar of 18 geleden hebben ze ook een nieuwe keuken, badkamer en toilet gemaakt.

Houtkacheltje

Angela is aan het wennen aan haar pensioen, Louis is er bijna aan toe. Als ze beiden vrij zijn, is er het plan om het huis van boven tot onder aan te pakken. Daarvoor dient de 'klussenlijst-in-opbouw'. Wat staat daar zoal op? In ieder geval alle kamers schilderen: wanden, plafond, parket schuren en lakken. De stokoude vriezer eruit - "we hebben een groentetuin" - en vervangen door een nieuw, energiezuinig exemplaar. De nog originele Bruynzeel-klerenkasten weghalen uit de slaapkamers. Misschien een houtkacheltje plaatsen in de woonkamer. Nog steeds willen ze niet weg uit hun

huis, ook niet nu de kinderen al de deur uit zijn. "We hebben geld gespaard voor zeker twee traplifts, dus we houden het hier nog wel even uit."

Duurzaamheid is voor hen een belangrijk onderwerp. Als in de winter de zon schijnt, hoeft de kachel in huis niet aan. En ze hebben zonnepanelen. Ze gebruiken aardig wat stroom, door de aanwezigheid van twee vriezers, nodig met een volkstuin. Alleen de puien hebben nog de originele isolatie, bijna niks dus. "Daar willen we nog wat aan doen."

Resocialisatiewoning

De huizen hebben weinig tuin, maar grenzen wel aan een enorm plantsoen. Even hadden ze de wens in dat plantsoen een stuk grond te kopen als tuin. Angela: "Nu zijn we blij dat dat niet mocht van de gemeente. Niet iedereen onderhoudt zijn tuin immers even goed, en je kijkt er wel bovenop, vanaf de woonkamer en keuken op de eerste verdieping."

Het plantsoen is flink uitgedund door de gemeente. "Mensen voelden zich onveilig, werden lastig gevallen. Je kijkt nu meer door de bosjes heen. Beter, maar ergens ook jammer. Wij zijn vogelliefhebbers, en die zie je nu minder."

De woningen zijn gehorig, maar in de huidige situatie geeft dat geen problemen. Als burens houden ze rekening met elkaar. De Turkse burens letten op hun spullen als ze op vakantie zijn. Naast hen zit al sinds jaar en dag een resocialisatiewoning: begeleid wonen voor mensen die terugkeren in de maatschappij, na een verslaving bijvoorbeeld. Er zijn korte lijntjes met de begeleiders; dus als er eens wat is, dan wordt het snel opgelost.

Kliko's

Collectieve actie is niet zo gemakkelijk in hun buurt. Met de kliko's is dat toch gelukt. Toen de gemeente de openbare ruimte ging aanpakken, hebben ze gezocht naar een manier om de kliko's een betere plaats te geven. Ze stonden slordig bij elk huis en er werd wel eens een brandje in gesticht. Angela en Louis hebben alle burens bij hen thuis uitgenodigd en een plan besproken voor een gemeenschappelijke opstelplaats voor kliko's. 12 van de 14 burens kwamen. De kliko's staan nu gezamenlijk in een soort omheining, met klimop ertegenaan.

Als gevolg van deze actie ontstond er wat meer onderling contact. Het werd gezelliger, er werd gegroet, er ontstond meer sociale controle en het leidde ertoe dat Angela en Louis taalles gingen geven aan een buurvrouw van Algerijnse afkomst. Toch zakten de contacten ook weer af. De contacten die het meest blijvend zijn in de buurt, spelen zich af binnen de etnische groepen.

Angela: "Eigenlijk zou je zo'n containeractie moeten volgen als gemeente. Na een jaar de mensen nog eens bij elkaar roepen of het goed gaat. Of iets nieuws opzetten: graffiti verwijderen bijvoorbeeld. Of meer visuele rust door de schuttingen rond de achtertuinen aan te pakken. Er is hier steeds een impuls van buiten nodig. Het is naïef om van deze wijk te verwachten dat mensen het wel zelf doen. En wij hebben geen zin om telkens initiatief te nemen." Louis: "Ik wil onder geen voorwaarde de burgemeester van de Fjord zijn."

Modernistisch

Wat is er toch zo lekker aan deze plek, dat je er 40 jaar blijft wonen? Louis: "Niemand bemoeit zich met je. Er zijn ook geen oranje vlaggetjes bij het WK of EK, dus die gekte heb je hier niet." Louis somt ook de idealen van het modernistisch bouwen op. "De wijk is mooi van opzet, ruim, licht, groen. Maar als ze aan het park komen, ga ik hier weg." Angela benadrukt dat alles dichtbij is: theater, ziekenhuis, bibliotheek en dat Lelystad centraal in Nederland ligt. Louis: "Als we van elders weer naar huis rijden en we komen over de brug, dan heb ik nog een oprijlaan van 40 kilometer voor de boeg en het gevoel dat ik weer thuis kom."

Louis is vooral gehecht aan de polder - de openheid, de natuur, de vogels - minder aan Lelystad. Het was zijn ideaal om steeds verder te trekken. Na Lelystad naar de Markerwaard. "Ik wilde steeds iets nieuws en zien hoe de opbouw zou verlopen." Maar die laatste polder, die is er nooit gekomen.

MARGO CAIRO (1965)

verhuisde in 2008 vanuit Amsterdam met haar twee kinderen naar Lelystad, naar een koophuis. De buurt én Lelystad leken haar prima. En dat is niet veranderd. De ervaring die ze opdeed met klussen heeft haar echter wel veranderd. "Met klussen vertrouw ik niemand meer."

Ik woon in een gezegende buurt

In 2008 kocht Margo Cairo (1965) haar woning aan Zandbank 172. Een huis met achterstallig onderhoud, waar de vorige eigenaar weinig aan had gedaan. Ze ging er wonen met haar zoon en dochter. Margo kwam uit Amsterdam Zuidoost. Een kennis uit Atolwijk had haar in contact gebracht met de verkoper.

Margo werkt bij het Leger des Heils in Amsterdam. Ze wilde een andere woning. In regio Amsterdam waren de koopwoningen te duur. De reiskosten werden deels vergoed, en het leek daarom financieel slim om buiten Amsterdam te gaan wonen. Margo leek Lelystad een prima plek: goed bereikbaar, een groene woonomgeving met speelplekken. Nog steeds bevalt het wonen in Lelystad haar goed.

Piepschuim-isolatie

Toen ze er net woonde, kwam er een klusbedrijf aan de deur. Keurige mensen, met een website en een goed verhaal over het vervangen van de voor- en achterpuien. Ze plaatste de bestelling. Ze nam een extra hypotheek bij een bank. De mannen zeiden dat ze alles voor de start van de klus moest overmaken dan zou alles goedkomen. Maar ze werd opgelicht, zo bleek later uit een telefoontje van de recherche. Het bedrijf en haar geld zag ze niet meer terug, terwijl de extra hypotheek moest worden afbetaald. Als ik haar spreek is ze net uit de schuldsanering. "Met klussen vertrouw ik niemand meer", voegt ze er begrijpelijkerwijs aan toe. Haar moeder die bij het interview zit, voegt eraan toe dat de boosdoeners zich voor God zullen moeten verantwoorden. Misschien een schrale troost.

Toch maakt Margo alweer nieuwe plannen voor het huis. Alleen: hoe selecteert ze nu een betrouwbaar bedrijf? Het gaat haar nog steeds over de vervanging van de voor- en achterpui. Want via de kozijnen komt water binnen in de woonkamer. En ondanks het oude dubbele glas, tocht het binnen. Zelfs als je stookt, is het in de winter koud; de isolatie is slecht. Er komen kleine witte bolletjes uit de kieren zetten; het is de oude en dunne piepschuim-isolatie, uit de tijd van de bouw.

Kaal hakken

Margo doet veel zelf, zoals verven, witten, en de tuin bijhouden. Haar zoon maakte een ontwerpje voor de tuin. En de keuken is geïnstalleerd door haar vader. Een prima keuken, met een mooi zwart stenen blad. Voor 100 euro gekocht op marktplaats bij iemand in Lelystad. Vader heeft hem geïnstalleerd; alleen het kitten en de plinten moesten nog afgemaakt worden. Via een tip kwam ze bij de Kluswinkel in Zuiderzeewijk terecht. Maar toen de klussers op de afspraak arriveerden en zij zagen dat het een koophuis was, maakten ze weer rechtsomkeert. De klusjes liggen er nu nog.

De badkamer heeft lekkage. Die wil Margo het liefst helemaal kaal hakken en vanaf het beton weer opbouwen. En het dak moet eens nagekeken. Het liefst doet ze alle klussen in één keer, want dan zit je niet zo lang in de rotzooi. Daarom heeft ze

interesse in een lening tegen gunstige voorwaarden via de gemeente. De voor- en achtergevel zijn haar grootste zorg.

Geen omkijken

De buurt vindt ze heel fijn. Lelystad is rustiger dan Amsterdam. Er is verdraagzaamheid, geen geschreeuw, geen pestende kinderen. "Het is een gezegende buurt. De meeste mensen werken. Het is groeten en een babbeltje op straat." Twee van haar buurmannen zetten zich hard in voor de buurt. Graag zou ze een panna-kooi willen. Er zijn namelijk heel veel kinderen in de buurt. En die mogen best wat speeltoestellen hebben, vindt ze.

Margo blijf in de wijk en haar huis wonen tot het niet meer kan. Een beetje spijt van de koop van een oud huis heeft ze wel; aan een nieuwbouwhuis heb je de eerste tien jaar immers geen omkijken.

Colporteurs

Wat zou ze andere adviseren? "Knap je huis op, anders verpaupert het. Doe het in één keer, zodat je niet zo lang in de rotzooi zit. Zorg dat je betrouwbare mensen hebt, en ga niet in op colporteurs. Zorg dat je een hele goede aannemer hebt die het perfect doet." Zelf heeft ze behoefte aan advies, bijvoorbeeld van iemand van de kerk. En dan liefst een man, "want als die klusbedrijven met een vrouw te maken hebben, dan doen ze maar wat."

M.K. (1965)

woont met zijn gezin in Atolwijk. Het huis aan de Zandbank is groot genoeg. M.K. is metaalbewerker bij een bedrijf in Lelystad. Hij is handig, al gaat het niet allemaal vanzelf. "Vloertegels leggen had ik nog nooit gedaan; ik heb wel duizend youtube-filmpjes bekeken."

Ik heb wel
duizend
youtube-filmpjes
gekeken

M.K. en zijn vrouw huurden lange tijd een woning aan Zandbank 40. In 2003 zette Centrada hun huidige huis te koop; een lekker ruim hoekhuis met drie verdiepingen. En met een vrij uitzicht over Atolwijk. Relatief goedkoop ook, wat te maken had met de beroerde staat van onderhoud. Er zat wel dubbel glas in, maar toch tochtte het binnen. "De isolatie was slecht en de rottende kozijnen waren gecamoufleerd met verf."

Wederdienst

Ze begonnen met het opknappen van de binnenzijde van de woning. "We hebben daar heel lang over gedaan; wel een paar jaar. We zaten krap in de tijd en alles hebben we met spaargeld betaald." Alles zelf gedaan: tegels op de vloer beneden, laminaat in de kamer, de badkamer en de wc aangepast. De keuken werd tweedehands gescoord op Marktplaats. Zelf afgebroken in Zwolle en thuis weer opgebouwd.

Verder heeft hij het schilderwerk van de kozijnen wat bijgehouden, zijn tochtstrippen gemonteerd, kozijnen gekit en is het afdakje aan de voorzijde van het huis gemaakt. De slaapkamers en de woonkamer beneden zijn inmiddels aan hun tweede opknapbeurt toe. Kort nadat ze erin kwamen, zijn de vloeren belegd met laminaat, en de wanden behangen, geschilderd of bekleed met kunststof schroten. Bij de tweede, recente opknapbeurt was een vriend als wederdienst bereid om de kamers te stuken en te schilderen.

Boogje

In de begintijd hebben ze ook de tuin aangepakt. "Alles betegeld, en twee bakken voor de plantjes over gehouden. We zijn niet zo goed met plantjes; gelukkig helpt de buurman af en toe." Achterin de tuin kwam een houten schuurtje voor de fietsen en wat rotzooi. De houten rabatdelen werden gebracht vanuit Harderwijk. M.K. heeft het schuurtje zelf getimmerd. Het gereedschap kon 'ie lenen van zijn werkgever. Materiaal komt van de bouwmarkt of van marktplaats. Kennis over hoe iets aan te pakken haalt hij bij collega's, vrienden en youtube-filmpjes.

"Zie je nou etnische invloeden in het huis terug", vraag ik. M.K. kijkt wat verbaasd. De aparte keuken is voor zijn vrouw, dat wel, maar het was vanaf het begin al een aparte ruimte.

Drie offertes

Met de grote klapper hebben ze lang gewacht: het vervangen van de pui. Waarom duurde dat zo lang? M.K. kende nog iemand in de huurderscommissie van Centrada. Die wist te vertellen dat er een mogelijkheid voor een goedkope lening aan zat te komen. M.K. heeft erop gewacht, en dit duurde uiteindelijk een jaar of vijf.

Toen duidelijk werd dat ze in aanmerking kwamen voor een lening, vroeg hij drie offertes aan, met uiteenlopende prijzen van 28.000-45.000 euro voor de puien op de drie verdiepingen, voor- en achter: kozijnen, borstwering, isolatie, dubbelglas, alles. De goedkoopste kwam uit Rotterdam, en had al bij een buurman goed werk afgeleverd. In 2009 is alles uitgevoerd. Zijn zoon had tijd, hield alles in de gaten en begeleidde het werk. In drie-vier dagen was het klaar. Slopen en dicht maken ging op dezelfde dag, zodat het huis 's avonds weer dicht was.

Een jaar later was het dak aan de beurt. De offertes liepen uiteen van 1400 tot 2500 euro, voor nieuw dakleer, zonder isolatie. Ze hadden er een jaartje voor gespaard. Daarnaast werd het schuurtje aan de voorkant geschilderd, en tegen het muurtje aan de zijkant van het hoekhuis werden nieuwe metalen sandwich panelen geschroefd. Als metaalbewerker houd je wel eens wat over van je werk.

Opgesloten

Wat staat er nu nog op zijn verlanglijstje? De slaapkamers worden momenteel opgeknappt, dus die afmaken. Een nieuwe, energiezuinige combiketel. Grindtegels uit de tuin en gladde tegels waar geen mos op groeit er weer in. Houten schuurtje vervangen door een schuurtje van metalen sandwich-panelen. Moet hij daar vergunning voor hebben of niet? M.K. is onbekend met de regels. "Veel mensen in wijk zetten schuurtjes neer zonder vergunning."

De wijk is prima, al doet de gemeente naar zijn mening niet zoveel. "Ze doen wel veel in Zuiderzeewijk en stukjes van Atolwijk, maar de Zandbank, daar werken ze steeds omheen. De renovatie van de huurwoningen gebeurt hier ook minder grondig dan in Zuiderzeewijk."

Oud worden in Atolwijk is voor hem geen probleem. Zelf komt hij uit een gezin van zeven kinderen dat in 1979 naar Nederland kwam. Zes ervan wonen in Atolwijk, zijn moeder woont bij zijn broer in huis. Maar Atolwijk is niet meer zoals vroeger, toen de wijk meer gemengd was. Zijn directe burens zijn Nederlands. Als ze omhoog zitten met de kinderen, dan kunnen ze bij hen terecht. M.K.: "Er woont ook een Nederlandse mijnheer die zich een beetje had geïsoleerd. Die komt nu ook los. Ik praat tegen iedereen."

MUSTAFA KOYUNCU (1977)

woont met vrouw en drie kinderen sinds 2002 aan de Zandbank 168. Hij is afkomstig uit Harderwijk. Hij wachtte er zeven jaar op een woning. Toen zijn eerste kind werd geboren, en hij nog bij zijn ouders inwoonde, was hij het zat. Mustafa, werkzaam in ploegendienst bij een metaalbedrijf, had behoefte aan rust en ruimte.

Ik help mensen graag; hun afkomst maakt me niet uit

"Probeer eens in de polder", zei de gemeente-ambtenaar in Harderwijk. Er woonde al familie van Mustafa in Atolwijk en die keken uit naar een woning voor hem. Zandbank 168 stond te koop. "De eigenaar was net binnen bezig: nieuwe keuken, nieuwe badkamer. De buitenboel zag er slecht uit, maar ik heb het gekocht." Na Mustafa's verhuizing kwam ook zijn broer nog naar Atolwijk.

Keuze aannemer

In eerste instantie vond hij het huis en Atolwijk niet geweldig aantrekkelijk, "maar ik had onderdak nodig". Het huis van zo'n 120 m² met twee kleine en twee grote slaapkamers kostte zo'n € 140.000,- incl. € 13.000,- kosten koper. "De buitenkant was een beetje verrot. In 2003 hebben we wat buitenschilderwerk gedaan. Ik had een steiger, en één van m'n familieleden heeft meegeholpen. We hebben toen de buitenkant een beetje opgelapt, zodat het huis weer een paar jaar mee kon."

Mustafa had een lening voor de inrichting van hun huis afgesloten. Die hebben ze eerst afgelost. Zijn vrouw ging fulltime werken en samen hebben ze gespaard. Samen keken ze naar wat ze wilden aanpakken in huis. Mustafa was in Turkije opgeleid als meubelmaker. Toch koos hij ervoor alles te laten doen. "Ik kan wel wat, maar ik had al bijna twintig jaar niet meer met hout gewerkt."

"Er zijn vijf, zes aannemers hier geweest. Van hen kreeg ik offertes tot 30.000 euro. Ik ben ook bij hun werk wezen kijken en ik vond het allemaal niks. Het was snel-snel gedaan, en de detaillering was niet ok. Dat is belangrijk, want je moet bijvoorbeeld het vocht buiten houden."

"Op een gegeven moment was er een man uit Nijmegen, die hier een kennis had die werk zocht. Bij hem kon ik voor € 17.500,- de kozijnen en de gevel laten doen en hij leverde goed werk. Die heb ik gekozen."

"Ik heb met de aannemer samengewerkt: puin wegbrengen, hout halen bij Hornbach in Utrecht, waar het veel goedkoper is. Van fouten van de aannemer heeft Mustafa geen last gehad. Ik was er steeds bij. Ik wilde dat de kozijnen er strak in zouden gaan, ik wilde goed afgesteld hang- en sluitwerk, en een tochtvrij huis. Als ik iets zag dat niet klopte, dan zei ik er wat van." Mustafa heeft er vrij voor genomen en er een deel van zijn vakantiedagen aan besteed.

Binnen én buiten

Toen de renovatie zou gaan starten, bleek de gemeente goedkope leningen te verstrekken. Mustafa kon zo'n lening krijgen, waardoor hun spaargeld niet ingezet hoefde te worden. Mustafa: "Ik dacht, nu wij toch bezig zijn, kunnen we ook binnen schilderen en stukadoren. Dat zijn we allemaal gaan doen, inclusief nieuw laminaat. Voor € 30.000,- was ik toen in één keer klaar; het hele huis, binnen en buiten.

De buitenkant is nu allemaal kunststof, zodat ik voor jaren klaar ben. We zijn drie maanden bezig geweest, van juni tot september.”

In de tuin heeft hij een flinke boom omgezaagd en de gehele tuin betegeld. Alleen aan de zijkant staan bloempotten, bloembakjes. “Daar plant ik bloempjes en kleine aardbeitjes in.”

Wat zijn zijn plannen nu nog met de woning? Na 14 jaar mag de keuken wel vernieuwd worden, vindt hij. En over een paar jaar een nieuwe badkamer, en een keer schilderen. Buiten is alles klaar. De nieuwe klussen wil hij uitvoeren met spaargeld.

Sinds alles klaar is, is zijn energierekening lager. “Er was eerst nogal wat tocht in huis. Dat was niet comfortabel. In het verleden hebben we een inbraak gehad; met een koevoet brak je het hang- en sluitwerk zo open. Nu hebben de deuren een driepunts-sluiting en de ramen een slot; veel veiliger.”

Buurt

Mustafa heeft veel contacten in de wijk, maar dat was in het begin wel anders. “Toen ik hier kwam wonen, zeiden de burens niet eens ‘hallo’ tegen elkaar. Maar als ik zie dat iemand bezig is, dan ga ik helpen. Even groeten, kijken hoe het gaat. Zo raakte ik met de een na de andere in contact.”

“Bij mij moet het altijd netjes zijn. Ik heb alle burens bij elkaar geroepen en we hebben kennis gemaakt. Ik zei: ‘In het plantsoentje staan veel struiken en bomen. Iedereen dumpst daar zijn spullen; het wordt steeds gekker. Ik wil een nette buurt en nette burens hebben en als we iets doen, wil ik dat met z’n allen aanpakken. Hoe denken jullie daarover?’ ‘Als jij begint, dan helpen we jou’, zeiden ze.”

De gemeente heeft daarna de struiken weggehaald. Omdat er veel kinderen zijn, zei ik: “Het is leuk geworden, maar ik wil met kinderen iets doen”. We hadden heel veel kinderen en drie speeltoestellen. Voor dat veldje, heb ik een heel mooie tekening gemaakt met nieuwe toestellen. “Dat ziet er heel netjes uit, wij kunnen helpen, zeiden de burens. De gemeente had net een nieuw speeltuinbeleid en kon alleen maar natuurlijke dingen neerzetten, geen speeltoestellen: nieuw gras, hinkelbaan, knikkerpot.

“De tijd die ik over heb, besteed ik aan zulke buurtzaken. Ik stimuleer mensen te zorgen voor hun huis en omgeving. In Zuiderzeewijk helpen mensen elkaar heel goed. Hier in Atolwijk is dat minder, maar het verbetert wel.” Mustafa stuurt zijn burens door naar de gereedschap-uitleen in de Kluswinkel in Zuiderzeewijk.

Gehecht?

Is Mustafa nou gehecht geraakt aan Lelystad of Atolwijk? Langzaamaan wordt het er steeds gezelliger, vindt hij. Dat komt ook omdat hij steeds meer mensen kent. “Ik ben met één persoon begonnen, maar werk nu ook met de wijkagent, Welzijn Lelystad, de gemeente.”

Mustafa helpt anderen die op het punt staan hun huis op te gaan knappen. Hij kijkt wat iemand kan betalen, en zoekt de beste en goedkoopste aannemer. “Ik ga altijd naar zo’n aannemer zijn werk kijken.” Op dit moment helpt hij vier mensen; ze hebben het geld bijna voor elkaar. Mustafa doet dat voor mensen in zijn buurt, van Turkse of Nederlandse afkomst, dat maakt hem niet uit. “Ik help graag mensen, dat heb ik van mijn moeder.”

Mustafa wil niet weg uit Lelystad. Maar een goed onderhouden woning, niet ouder dan een jaar of tien in De Landerijen of Hanzeborg, zou niet gek zijn. “In een oud huis ben je altijd bezig.” En bovendien merkt hij dat de mensen in Atolwijk steeds iets van hem of de gemeente verwachten. Mustafa: “Ik wil actieve mensen om me heen en die zijn er hier niet veel.”

PRAVESH JANGBAHADOER SING

Pravesh kocht in 2010 met zijn vrouw een woning aan de Baai. Pas in 2013 gingen ze er daadwerkelijk wonen. In de tussen liggende periode van drie jaar renoveerde hij het huis grotendeels zelf, met zijn oom. "We hadden geen haast en hebben al doende geleerd. Er ging ook wel eens wat mis, maar dat hebben we gelijk hersteld."

We hadden geen masterplan

De vorige eigenaren moesten de woning aan Baai verkopen onder druk van de bank, als gevolg van een betalingsachterstand. Pravesh zal nooit vergeten hoe hij bij het bezichtigen binnenkwam in een verwaarloosde woning, met een moeder, dochter, een kindje. "Als je het huis in zo'n situatie koopt, is het toch een beetje of je het van hen afpakt."

Hij deed er drie jaar over om de woning van onder tot boven aan te pakken, samen met zijn oom. Pravesh is ict'er, zijn oom procesoperator bij een farmaceutisch bedrijf. Geen echte kluskoningen, maar ze hebben toch het meeste zelf gedaan, met af en toe advies van een bouwkundige, een kennis van zijn oom.

Fase 1: puin ruimen en strippen

Hoe zijn ze te werk gegaan? Er was geen masterplan. De renovatie verliep in modules. Aan het einde van elke module werd beslist hoe verder te gaan. Fase I bestond uit puin ruimen en strippen. De woning was totaal beschimmeld, muren en plafonds, overal. "Het was een soort champignonkwekerij", zo vat Pravesh het plastisch samen.

In één van de slaapkamers deden de huisdieren hun behoefte. "De stank was niet te harden. De eerste tijd waren we steeds heel kort binnen, om alles open te zetten, zaken weg te gooien en de ergste stank te verdrijven. Toen het dragelijk was, hebben we alles gestript. De schimmel staken we van muren en plafond met ammoniak, met maskers op".

Fase 2: nieuwe puin en ruzie

Toen het ergste voorbij was, konden ze besluiten wat ze precies met de woning wilden doen. Een bouwkundige kwam erbij en hij constateerde dat alle kozijnen rot waren. Pravesh en zijn vrouw besloten beide puin eruit te laten halen en nieuwe van kunststof erin te laten zetten. Het kozijnenbedrijf toonde hen kozijnen, waar ze ja tegen zeiden. Beneden kregen ze ramen tot op de vloer, wat het huis heerlijk licht maakt. De borstweringen werden van kunststof, zodat alles onderhoudsvrij werd.

Toen alles erin zat, kwam de bouwkundige weer op bezoek. Hij constateerde dat de kozijnen niet de kozijnen waren die ze besteld hadden. Het waren kozijnen zonder Komo-keur. Dat leidde tot een conflict met het kozijnenbedrijf. Ze gingen verhaal halen, maar de eigenaar gaf letterlijk niet thuis. Na een mail, waarin ze dreigden de geijkte televisie-programma's in te schakelen, werden ze uitgenodigd voor een overleg. De uitkomst was dat het bedrijf de kozijnen eruit haalden, en nieuwe erin ging zetten, mét komo-keur. Tegen een beetje bijbetaling zelfs van een betere kwaliteit dan ze eerst besteld hadden. Pravesh: "Je merkte het verschil: die nieuwe kozijnen waren stukken zwaarder en je kon ze niet buigen en torderen." Het leverde wel een vertraging van een half jaar op.

Fase 3: nieuw leidingwerk

Dat gaf Pravesh en zijn oom de gelegenheid voor fase 3: veel binnenwanden verdwenen, deuren werden verplaatst, er werd een nieuwe meterkast geïnstalleerd en nieuwe elektriciteits-, water-, en gasleidingen aangelegd, keurig weggewerkt in nieuwe sleuven in de muur. De radiatoren werden verwijderd en vervangen door vloerverwarming. Achteraf gezien vond Pravesh dit de ergste fase: "Je bent maanden bezig met sleuven frezen, muren weer dicht stuken, draden trekken, aansluitingen maken, en als je klaar bent zie je er bijna niks van."

Fase 4: dak en isolatie

In deze fase werd het dak helemaal gestript, aan de buitenzijde geïsoleerd en van nieuw dakleer voorzien. De vloer werd met Pur-schuim geïsoleerd en de spouwmuur werd ook vol gespoten met isolatiemateriaal. Pravesh: "Allemaal stappen richting verduurzaming. Dat vond ik belangrijk vanuit financieel oogpunt, maar nu ik twee kinderen heb, ook om de planeet een beetje schoon voor hen achter te laten."

Pravesh: "Het renoveren heeft dus zo'n drie jaar geduurd, maar ik had ook geen haast. Ik woonde nog in Almere bij mijn ouders, was nog niet getrouwd en had nog geen kinderen. Mijn oom heeft enorm geholpen, maar hij was ook wel eens op vakantie, en dan lag het stil, of ging het klussen veel langzamer."

Fase 5: aankleding en de tuin

"We wisten niet goed hoe we onze woning wilden inrichten. We hebben enorm veel geleerd door te gaan kijken als het ergens open huis was." Terwijl anderen overwogen of ze het huis wilden kopen, keken Pravesh en zijn vrouw naar de plattegrond, de inrichting, het kleurgebruik, etc.

De tuin pakten ze als laatste aan. Eerst hebben ze het gras dat tot aan de schouders kwam beteugeld. In 2014 kwam er een nieuwe schutting rond de tuin: hardhouten palen met stalen matten ertussen en klimop er tegenaan. "Dat maakt de wijk wat groener." Begin 2016 kwam er nog nieuwe betegeling in.

Wat wil hij in de toekomst nog doen aan de woning? Nog een enkel ding afmaken, zoals een plintje hier en daar, gordijnen ophangen. En als grotere klussen nog een carport voor het huis en achter het huis een tuinkamer over de gehele breedte. Hij vermoedt dat dat nog wel een vijf-jaren plan is.

Tips

Na zo'n verbouwing van drie jaar heeft hij vast wel tips voor andere klussers? Pravesh noemt er gelijk een aantal op. "Probeer niet voor een dubbeltje op de eerste rang te zitten. Alles wat je zelf doet, hoeft je niet te betalen. Laat je goed informeren, via klusvideo's op internet e.d. Ga kijken in andere woningen, bijvoorbeeld als het open huis is."

"Haal je materiaal en gereedschap bij de professionele bouwmarkt: goedkoper, betere kwaliteit en er werken vaak heel kundige mensen die je goed kunnen adviseren. Ik had eerste een slijptol van de gewone bouwmarkt. Daarmee freesde ik in een half uur, wat ik met een professionele slijptol in vijf minuten deed. Materiaal en gereedschap kocht ik ook wel bij BVA Auctions, een veilingsite."

"Ik ben fel tegen leningen, want ik vind het niet deugen om andermans geld uit te geven. Doe dus zoveel mogelijk met eigen geld. Ik vind het al erg genoeg dat ik het huis heb gekocht met een hypotheek. Ik werk al sinds mijn 13e jaar en heb gespaard. Zeker toen ik full time werkte en nog bij mijn ouders woonde, heb ik veel kunnen sparen. De verbouwing heb ik met een stukje hypotheek gefinancierd en verder grotendeels met spaargeld betaald."

De buurt

Ze wonen nu naar volle tevredenheid in Baai. Het is er rustig, ruim, en ze hebben goed contact met de burens. "We zeggen gedag, maar komen niet bij elkaar over de vloer." Maar ondanks de tevredenheid voelt hij zich niet gehecht aan de buurt, Lelystad of de polder. "Uiteindelijk wil ik weer terug naar Amsterdam, waar ik vandaan kom. Maar ik weet niet wanneer. Ik kan mijn kinderen hier veel meer ruimte geven dan ik zelf als kind in Amsterdam ooit gehad heb. En dat is heel fijn om hen mee te geven."

RASHID EN NAÏMA ELFATTAHI

Rashid (1975) en Naïma (1983) Elfattahi wonen met hun twee kleine kinderen ruim: een woonkamer, drie grote slaapkamers, een gastenkamer, bijkeuken en inpandige garage. Ze hebben hun hele huis aangepakt. En toch hebben ze spijt. Spijt dat ze in Lelystad zijn komen wonen.

Ik houd
van
kwaliteit

In januari 2009 zijn Rashid en Naïma komen wonen aan Baai 45. Na hun trouwen woonden ze een tijd op 50 m² in Almere, waar ze beiden werken. Naïma als basisschooljuf, Rashid als productiemedewerker bij het Japanse Yanmar, producent van scheepsmotoren.

Hun huis in Almere was veel te klein en een groter huis in Almere was veel te duur. Een collega tipte hen: "Ga eens kijken in Lelystad." Ze gingen kijken naar hun huidige woning, waar een stel op leeftijd woonde met groene vingers. Rashid en Naïma werden betoverd door de ruimte - 180 m² - en de prachtige tuin.

Tweeverdieners

Ze hebben er veel moeite in gestopt om alles naar hun zin te maken. Eerst hebben ze enkele maanden gewacht tot ze wat geld hadden en toen hebben ze stap voor stap alles aangepakt. In de eerste jaren waren slaapkamers, woonkamer en garage aan de beurt. De drie slaapkamers op de tweede verdieping hadden nog een eigen wastafel. Die hebben ze er, samen met alle leidingwerk, uit gesloopt. Op de eerste verdieping is tussen woonkamer en trap een muurtje opgetrokken. In het hele huis zijn de muren gestukt. De slaapkamers zijn opnieuw behangen. De vloer van de garage is opnieuw betegeld, het dak opnieuw gedekt. En alle radiatoren zijn verdwenen in een ombouw.

In 2014 was de buitenboel aan de beurt. De tuin, die prachtige tuin, konden de tweeverdieners niet onderhouden. Naïma: "Het werd langzamerhand een jungle, die aan de achterkant doorliep in het gemeentelandschap, dat ook een jungle was." Alle planten werden eruit gehaald, de oude coniferen geruimd, twee grote bomen gerooid, de tuin betegeld en omheind met een nieuwe schutting. De gemeente pakte toevallig tegelijkertijd het landschap achter het huis aan. De vorige eigenaar had van de gemeente al een stuk grond bijgekocht. Daarop kwam een houten prefab-tuinhuisje. Op marktplaats werd een trap gevonden, die geïnstalleerd werd als verbinding tussen achtertuin en het balkon op de eerste verdieping. De oprit aan de voorkant werd opnieuw betegeld.

Gastenkamer

In 2015 ging de aandacht weer terug naar de binnenkant van de woning. De slaapkamers kregen nieuw laminaat, en er kwam een nieuwe keuken en een bijkeuken. Eind dat jaar bestelde Rashid, na een bezoek aan Marokko, banken bij een Marokkaanse meubelmaker. Mooi op maat, en keurig thuisgebracht door een koerierdienst. Naast de westerse woonkamer op de eerste verdieping, is er nu een Marokkaanse gastenkamer op de begane grond. Met in het midden een grote salontafel, en aan beide kanten banken; een heerlijk koele ruimte in de zomer.

Dakdekken, elektra, de gasleiding, het betegelen van de tuin hebben ze uit handen gegeven. De rest is zelf gedaan. Naïma trots: "Ik heb een man die heel handig is." Rashid: "Soms duurt het wel lang, maar ik houd van kwaliteit; ik ben een perfectionist." Om te weten hoe je iets moet uitvoeren kijkt Rashid veel naar instructiefilmpjes op youtube, of hij vraagt collega's om raad. Of hij laat een professional komen en hoort hem uit. Behalve de buitentrapp is alle materiaal nieuw gekocht, bij de diverse bouwmarkten.

Wat nu nog aan klussen rest zijn de voor- en achterpui. Alle ramen zijn weliswaar al dubbelglas, maar er is nog steeds veel tocht en vochtdoorslag. Ze hebben wel al tien offertes opgevraagd. De goedkoopste vraagt 27.500 euro voor kunststof kozijnen, rabatdelen, isolatie.

Spijt

En dan, na al dat werk, is er spijt. Spijt dat ze in Lelystad zijn komen wonen. Spijt vanwege particuliere redenen: beiden moeten heen en weer reizen naar hun werk in Almere, veel kennissen wonen in Almere, en naar de familie in Eindhoven is het een half uur langer vanuit Lelystad dan vanuit Almere/Amsterdam. En dan is er Lelystad zelf: er is weinig te doen, weinig activiteiten.

Maar wat misschien wel het meeste steekt is de buurt. Het begon met racistische burens: irritaties, scheldpartijen, beschuldigingen. Inmiddels wordt de buurwoning verhuurd aan kamerbewoners. Er wordt gedeald en dat voelt onveilig met kinderen. Er is weinig gezamenlijks in de buurt. Naïma: "Het zijn er de mensen niet naar. Mensen vinden het allemaal snel te moeilijk." Rashid en Naïma zijn de enige geïnterviewden die volmondig zeggen: "We hebben elke dag spijt dat we hier zijn komen wonen."

REMIE JABBAR

Twee stoeltjes en een tafeltje staan al klaar op de speelplaats. Daar word ik ontvangen. Twee jonge jongens uit de buurt cirkelen om me heen. Ik kom weliswaar vragen stellen over particuliere woningverbetering, maar zij hebben wensen voor hun speelplaats. Kan die mooier gemaakt worden door de gemeente?

's Zomers leven we buiten, op z'n Surinaams

Remie Jabbar vraagt geduld aan de kinderen. Eerst zijn verhaal. Sinds 2005 woont hij aan de Zandbank 171, met vrouw en twee kinderen van 25 en 26 jaar. Bij aankoop was dit weliswaar een oude woning, maar wel lekker ruim. Ruim van binnen, met vier slaapkamers. En ruim van buiten, met een voor- en achtertuin en een plantsoen voor de deur. Het plantsoen voor de deur was toen nog een dichtbegroeid terrein.

Scheve schutting

Waren er bij aankoop ook zaken die tegenvielen? In ieder geval de keuken, vond Remie, die klein en eenvoudig was, nog uit de tijd dat het een huurwoning van de corporatie was. En daarnaast de woonkamer met zes lagen behang op de muren. Het huis is beetje voor beetje aangepakt, als eerste de wanden in de woonkamer die van granol werden voorzien.

Ook de keuken werd aangepakt: granieten blad, een opstelling in L-vorm, met combi-oven en vaatwasser. De vervangende keuken werd gescoord op marktplaats, bij mensen tegen de Duitse grens, en in Lelystad weer opgebouwd door een vakman. Vanwege het keukenontwerp en de keukenapparatuur kwam de elektriciën nieuwe groepen en de loodgieter een nieuwe gasleiding aanleggen. Het dak is opnieuw gedekt, en aan de buitenzijde geïsoleerd.

De buitenboel werd ook gelijk opgeknapt. Zelf hebben ze met behulp van de kinderen en de familie de buitenboel geleverd, de achtertuin betegeld, tuinhuisje gezet, en de oude verrotte en scheve schuttingen vervangen. Een fijne achtertuin is belangrijk voor de Surinaamse manier van leven in de zomer: onder de pergola met een doek erover en lekker buiten leven.

Plannen

Wat zijn nu nog de wensen en plannen? Allereerst nieuw laminaat in de woonkamer, moderner dan wat er nu al ligt. Ten tweede een geheel vernieuwde badkamer. En tenslotte: vernieuwing van de voor- en achterpui. De oude pui en kozijnen zitten er nog in, beneden met dubbelglas in de kozijnen.

Pas als je de puien aanpakt, wordt energiebesparing ook interessant, vindt Remie. Tot die tijd is dat zinloos. Misschien gaat 'ie hiervoor dan wel gebruik maken van een zachte lening bij de gemeente.

Saaie speelplaats

Remie wil een leuk huis in een fijne buurt. Samen met zijn buurman Mustafa Koyuncu steken ze veel tijd in hun buurt. Samen proberen ze zaken voor elkaar te krijgen. Dat collectieve blijkt niet zo'n eenvoudige zaak. Remie: "Je moet iedereen opzoeken in zijn eigen huis. Iedereen zit binnen, terwijl het omgekeerde nodig is."

Met 200 handtekeningen wisten ze wel voor elkaar te krijgen dat het plantsoen met struiken opener gemaakt werd. Toch zijn de twee jongetjes die bij me in de buurt hangen, nog niet tevreden. "Vertel het dan maar", moedigt Remie hen aan.

De houten schijven en de aarden heuvels moeten weg: zo kun je er niet voetballen. En ze willen houten hutjes, een grote glijbaan, een basketbalnet. Alles is al geprobeerd, maar door het nieuwe speeltuinbeleid van gemeente Lelystad is een aanpassing niet zomaar mogelijk. "En toch", zegt Remie: "De wethouder was hier laatst op bezoek en hij moest toegeven dat de speelplaats saai was."

Voordeel

Remie heeft zich aan Lelystad en Atolwijk gehecht. In Lelystad geniet hij van de rust, de wandel- en fietsmogelijkheden. Op de brommer kan 'ie naar zijn werk bij vliegtuig-cateraar Marvo, waar zijn vrouw Scharmila ook werkt.

En in de buurt treft hij het met buurman Koyuncu. "Wij zijn de enigen die in de buurt rondlopen, zwerfvuil oppakken, en anderen informatie en advies geven. Ik heb graag een goed huis in een fijne buurt, daar vinden we elkaar in."

Hij zou willen dat meer mensen actief waren in buurtontmoetingen. "Zo krijg je ideeën en informatie. Samen bereik je zaken. En dat geeft jezelf ook weer voordeel. Zo maak je een leukere buurt met elkaar."

RIAN REIMERINK (1954)

woont aan de Lagune. In de woning, waar ze ooit als 17-jarige met haar vader en moeder kwam wonen, leeft ze nu alleen. Bij het opknappen van haar huis had ze de regie in handen. "Natuurlijk, het is toch mijn woning, dan moet ik toch zeggen hoe ik het wil hebben?"

Maximaal vier man in huis, de rest stuur ik weg!

Rian Reimerink woont sinds 2000 aan de Lagune, alleen in een flink huis. Haar vader werkte bij de Rijksdienst. Ze kwamen er als eerste bewoners in 1971 vanuit Zwolle in Lelystad wonen. Woningcorporatie De Opdracht bood in 1996 het huis te koop aan. "Dat moeten jullie doen", zei een bevriende makelaar, "bijvoorbeeld als belegging". Rian en haar broer kochten de woning en vader en moeder bleven er wonen.

Wat later is Rian bij haar ouders in huis getrokken, omdat zij extra zorg nodig hadden na een operatie van haar vader en een hersenbloeding van haar moeder. In datzelfde jaar nog zijn haar beide ouders overleden. Rian bleef wonen in het huis.

In de tijd dat haar ouders er woonden, was er slechts klein onderhoud gedaan. "Je moet oude mensen niet met een grote renovatie lastig vallen." Ze hadden de renovatie van de corporatie in 1990 al noodgedwongen - want ze wilden het niet - meegemaakt en dat hoefde niet nog eens. Bij die gelegenheid werden onder andere de golfplaten op de gevel vervangen door grindplaten.

Makelaar

Toen ze er eenmaal alleen woonde, smeedde ze plannen voor groot onderhoud. Daarvoor ging ze op onderzoek uit: ten eerste bij mensen kijken, en bij het werk van twee bedrijven die ze op het oog had. Ze vroeg twee offertes aan en de goedkoopste gunde ze de opdracht. De puien, voor en achter, gingen er helemaal uit en alles is vervangen. Dat duurde drie weken. Rian had van tevoren gezegd tegen het bedrijf: "Ik wil maximaal vier man tegelijk in mijn huis als je de klus uitvoert. Komen er meer, dan stuur ik ze gewoon weg."

Zoals in de meeste gerenoveerde woningen in Atolwijk kwamen er kunststof kozijnen in de puien, met keralieten borstweringen. Het geheel werd geïsoleerd en vochtwerend gemaakt. Rian: "Je merkt het ook: het is hier stil en warm." Ze heeft haar woning voor en na de ingreep laten taxeren. "De makelaar zei: 'Ik zou het zó van je kopen'."

De renovatie is prima uitgekapt en ze is blij met hoe ze het heeft gedaan. Ooit was er wel het aanbod om mee te doen met de renovatie door de corporatie, maar dat was heel duur. "Als je het individueel doet, is het toch goedkoper." De keuken en de tuin zijn ook aangepakt. In de tuin heeft ze de bomen eruit gehaald. Een nieuw terras aangelegd. En er staat een metalen hek om de tuin, met lei-lindes.

Rian heeft weinig klusvaardigheid en heeft bijna niks zelf gedaan. Maar ze is goed in organiseren. Dat begint met weten wat je wilt. Dan de goede keukenzetters, tegelzetters, elektriciens en kozijnenbedrijf uitzoeken. Vervolgens een planning maken, en tijdens de uitvoering goed opletten. Zo had het kozijnenbedrijf bij de voordeur een verkeerde kleur kozijn gemonteerd. Rian weigerde het gehele bedrag te betalen,

voordat dit kozijn was vervangen. Ze bezweek niet voor de druk van de financieel directeur die haar een paar maal belde. "Het is mijn huis, je betaalt ervoor, dus je mag verwachten dat alles uitgevoerd wordt zoals afgesproken."

Traplift

In de toekomst mag de tuin nog wel wat meer onderhoudsvrij worden, vindt ze. Maar wel met bloemen en gezelligheid erin. Daarnaast wil ze nog de badkamer aanpakken en het dak: isolatie en nieuw dakleer erop. "Het dakleer is al eens vervangen, maar dat spul gaat niet eeuwig mee."

Nog steeds vindt ze het een prima woning op een fijne plek. Mooi groot, en redelijk geprijsd. De buurt is aantrekkelijk, dichtbij het winkelcentrum, en de dokter. En ze woont heerlijk vrij, met zowel voor als achter een vrij uitzicht.

Ze overweegt wel eens naar elders te vertrekken. Naar een appartement bijvoorbeeld, misschien in Zwolle of Kampen. Of naar een woning waar je wat gezamenlijks hebt, een woongroep voor ouderen bijvoorbeeld. Na haar ongeluk is traplopen lastig. "Maar aan de andere kant; er kan een traplift aanbracht worden." Voorlopig blijft ze zitten waar ze zit.

Duurzaam

Duurzaamheid is voor haar belangrijk. Ze gooit niet snel iets weg. En als ze iets koopt, dan is dat zorgvuldig uitgezocht en liever wat duurder en van goede kwaliteit. "Dan doe je er langer mee." Bij de renovatie van haar woning koos ze voor de beste kwaliteit dubbel glas en alles goed geïsoleerd. Zonnepanelen vindt ze nog wat onzeker. Ze is onzeker over subsidie en onzeker over het terugleveren aan het net.

Toch is ze er ook van overtuigd dat er op het gebied van duurzaamheid in Lelystad veel meer kan dan je denkt. "Misschien hebben de mensen niet veel te makken, maar aan de andere kant zijn er heel veel platte daken. Misschien willen mensen niet betalen, maar wel hun dak ter beschikking stellen. Zoiets kan!"

Gemixte wijk

Rian kwam in de jaren zeventig naar Atolwijk. "De sfeer was toen heel anders, veel *closer*. Iedereen kwam bij elkaar over de vloer. Iedereen veegde zijn stoepje schoon als het sneeuwde. Er was behulpzaamheid. Mensen stonden klaar voor elkaars kinderen als er wat was. En je kon vriendschappen sluiten, die soms nog bestaan."

"En je kon personeel van de gemeente gewoon aanspreken, bijvoorbeeld de straatveger. Dan kon je onderling wat regelen. Mensen willen contact, bijvoorbeeld met de wijkagent. Je wil die man of vrouw gewoon zien."

In de jaren tachtig zag ze dat veranderen. Atolwijk werd een gemixte wijk. "Mensen hadden geen interesse meer in de tuinen. Er kwam rotzooi op straat. Contact was lastig, ook door de taal; de kinderen traden soms op als tolk."

Veel van de oudgedienden verhuisden naar de nieuwe wijken die in Lelystad gebouwd werden, of naar Dronten. In Lelystad sloeg de verpaupering toe, hoewel het rijtje waar Rian woont al jaren vrij stabiel van samenstelling is. "De straten aan de buitenkant van de wijk zijn vrij aardig, maar hoe meer je naar het hart van de wijk gaat, hoe meer verpaupering je ziet."

Grofvuil

In haar buurt verhuren particuliere eigenaren hun woning wel, bijvoorbeeld aan Poolse arbeidsmigranten. Deze huurders zijn vaak passanten. Zij zijn volgens Rian niet geïnteresseerd in hun huis en de woonomgeving.

Rian: "De mensen vinden de binnenkant van hun woning nog wel interessant, maar de buitenkant niet." De gemeente tolereert volgens haar alles. "Carports in alle soorten en maten, schuttingen: het is een zootje. Er is geen handhaving van bouwen en woningtoezicht meer. Sommigen hebben stukken openbare grond gewoon in gebruik genomen. Anderen hebben daar weer voor betaald. Er zit geen lijn in. Er staan oude koelkasten in de tuin. Weten mensen wel dat je je grofvuil kan laten ophalen?"

Ieder voor zich

Bij een bewonersavond over het op handen zijnde opknappen van de openbare ruimte, kwamen drie huishoudens af. "De andere 130 zag je niet. Terwijl je juist dan invloed hebt." Rian vindt dat onbegrijpelijk. De tweede avond werd afgeblazen. "Klagen gaat wel prima in de buurt. Daarin vinden de verschillende groepen elkaar", zegt ze. De sfeer in de buurt typeert ze als 'ieder voor zich'. Er zijn weinig buurtactiviteiten in Atolwijk, hooguit wordt in Atolplaza wat georganiseerd.

Rian vindt dat Atolwijk en Lelystad in het algemeen nogal negatief in het nieuws zijn. "Het is een moderne stad; laten we er wat van maken met zijn allen. Maar de winkels vertrekken, de koopkracht lekt weg. Terwijl er mooie huizen staan, er veel groen is, en er een prima treinverbinding is. Als mensen Lelystad aanvallen, zeg ik vaak: 'Loop jij door het park naar je winkelcentrum? Nee? Nou, ik wel!'"

SINAN DEMIRTAS

is tevreden in Lelystad, al was het wennen. Hij is omringd door familie en bekenden. Het is er lekker rustig en groen. Zijn 'pianowoning' is groot genoeg voor hem, zijn vrouw en vier zoons. Hij is superhandig, heeft alle gereedschap en hoeft voor een klus nooit een youtube-filmpje te bekijken. Toch heeft hij ook veel láten doen.

Ik blijf hier
wonen tot
mijn dood

Als ik zijn woning aan de Baai voorbij loop, is Sinan Demirtas druk bezig met het vervangen van het dak van zijn *carport*. Een klus die hijzelf uitvoert, samen met zijn broer en twee van zijn zoons. De boeiboorden van de schuur worden gelijk meegepakt en vervangen. Het materiaal komt uit Elburg. Daar is namelijk een professionele bouwmarkt waar je doorzichtig plastic golfplaat in grote lengtes kan kopen. Ik krijg koffie en maak een afspraak voor een langer gesprek, op een moment dat de klus geklaard is.

De familie Demirtas is rond 2000 uit Amersfoort naar Lelystad gekomen. Sinan was toen 29 jaar. Het net getrouwde stel zou een jaar of elf moeten wachten op een woning in Amersfoort. In Lelystad was in die tijd geen woningnood. Bovendien was de stad voor hem niet onbekend. Er woonden al zo'n 25 familieleden, en nog zo'n 50 andere bekenden, van oorsprong afkomstig uit Kayseri, ten zuidoosten van Ankara, in midden-Turkije.

Breed inzetbaar

De woning is zonder veel omhaal gekocht. Gewoon naar de makelaar, kijken en kopen, voor zo'n 170.000 euro, inclusief kosten. Sinan wist niks van de wijk, en het interesseerde hem ook niet. "Als je een goed mens bent, dan ontmoet je ook goede mensen. Waar je ook woont."

Sinan is nu pluimvee dierenarts-assistent. Maar daarvoor was hij timmerman, kraanmachinist, tegelzetter, automonteur. Sinan kan alles met zijn handen. Hij vindt het ook belangrijk om alles te kunnen en breed inzetbaar te zijn. Als hij een klus doet, hoeft hij vooraf geen youtubefilmpjes te bekijken. Hij weet hoe het moet. Alle gereedschappen heeft hij zelf. Toch heeft hij in huis veel laten doen.

Familie-netwerk

De woning zag er bij aankoop rond 2000 heel redelijk uit. Natuurlijk heeft hij er wel wat aan gedaan. De muren werden met *spachtelputz* behandeld. De benedenverdieping telde twee woonkamers, terwijl de keuken in de schuur zat. Sinan heeft er na een jaar een nieuwe keuken in laten zetten, op een andere plek. De kozijnen waren slecht en na een jaar of negen zijn alle kozijnen vervangen door kunststof kozijnen, voor en achter, boven en onder. De ramen kregen dubbelglas. De klus werd deels met spaargeld betaald, deels op afbetaling bij de kozijnenleverancier.

De dakbedekking werd eveneens vervangen. Voor niks, door een zoon van een oom, die een dakdekkersbedrijf in Amsterdam heeft; een voordeel van een groot familie-netwerk in de buurt. De badkamer en de wc waren prima, dus daar is niets aan gebeurd. Wel een nieuwe cv-ketel, enkele jaren geleden. En de tuin werd betegeld, kreeg een nieuwe schutting en schuur. "Alles is nu schoon en netjes."

Duurzaamheid of energiebesparing is niet iets dat leeft bij Sinan. De nieuwe kozijnen en het dubbelglas hebben het comfort in huis flink vergroot. Maar met isolatie van dak en vloer is Sinan niet bezig geweest. Het is niet nodig, want het is al behaaglijk. "We zetten de thermostaat op 18 graden en het is nergens koud. Het is een tussenwoning he."

Huis-aan-huis folders

Veel plannen voor verbetering van zijn huis heeft hij niet meer. "Voor plannen moet je geld hebben", is zijn nuchtere constatering. En zijn zoons krijgen de leeftijd dat ze gaan studeren. De oudste is electricien, maar wil verder leren. Zijn tweede zoon wil dierenarts-assistent worden. "Misschien nog nieuwe tegels in de voor- en achtertuin", schiet hem opeens te binnen. "En de schutting nog eens vernieuwen." Naast hem woont een Nederlands echtpaar op leeftijd. Hij wil hen niet vragen ook wat bij te dragen. Liever spaart hij nog even door.

De straat is ok, veel mensen van Turkse en Marokkaanse afkomst en 4-5 woningen met Nederlanders. Sinan vindt de sfeer vriendelijk. Er is geen overlast. En als er wat is, kan er gepraat worden, zonder dat het gelijk op ruzie uitdraait.

De snelheid waarmee mensen door de straat rijden zou wel wat geremd mogen worden, zo vindt Sinan, bijvoorbeeld met hogere verkeersdrempels. En rond het speelpleintje een omheining. Dat de gemeente goedkope leningen voor renovatie had, daar heeft hij nog nooit van gehoord. Misschien had hij er wel gebruik van gemaakt. Hoe zou dergelijke informatie wel bekend bij hem kunnen worden? Huis-aan-huis folders, gewoon in het Nederlands, oppert hij. En bekendmaking via de moskee, dat kan ook helpen.

Sinan zou niet meer terug willen naar zijn geboortestad Amersfoort. "Het was wennen aan de rust in Lelystad. Nu ik gewend ben, zou ik niet meer terug willen. Het is hier goed. Ik blijf hier wonen tot mijn dood."

3. Samenvatting van de interviews

De woning

Aankoop

Respondenten noemden verschillende factoren die hun woning in Atolwijk aantrekkelijk maakten: relatief goedkoop, veel vierkante meters, een grote tuin. Respondenten noemden verder de ligging van hun huis: noord-zuid en op een hoek. En ook de pure beschikbaarheid van woningen was voor een aantal van hen een factor om zich op Lelystad/Atolwijk te oriënteren.

Los van de woning zelf werden de volgende factoren als aantrekkelijk benoemd: de groene, ruim opgezette wijk met speelplekken, dichtbij de familie, de goede bereikbaarheid van stad en wijk. Verder konden met de aankoop van de woning speciale wensen gerealiseerd worden, zoals de wens te kunnen sleutelen aan auto's naast het huis, en het naar de zin kunnen maken van de woning, zonder bij verhuizen alles in de oorspronkelijke staat terug te hoeven brengen (zoals vroeger bij een huurwoning de eis was).

Als *push*factoren om te gaan kijken naar een woning in Lelystad werden genoemd: op jezelf gaan wonen, de bestaande woning (in Almere) werd te klein, en een koopwoning (in Amsterdam, Almere) was te duur.

Staat van onderhoud

Zes van de veertien respondenten kochten hun woning rechtstreeks van de corporatie. Zij, alsook de vier respondenten die hun woning van een particulier kochten, schaften een object aan in slechte staat van onderhoud. Dat drukte op een prettige manier de aanschafprijs, hoewel niet iedereen aanvankelijk door deze slechte staat van onderhoud heen kon kijken. *Ik schrok van de achterstand; mijn broer liep bij de bezichtiging zelfs weg. Die dacht: 'Dat wordt niets'.* Toch heeft deze respondent de woning gekocht en samen met vaklui helemaal opgeknapt.

Een dergelijk verwaarloosd huis was voor de meesten een flinke kans: een grote woning voor weinig geld. Het leidde wel tot een jarenlang opknapprogramma, met uitschieters tot wel twintig jaar.

Wat is er aan de woning opgeknapt?

De meest genoemde klussen in de interviews betreffen de schil van de woning: dak en puien. Daarnaast het binnen toonbaar maken van de woning door stuken, behangen, verven, vloeren leggen. Ook werd meestal een andere keuken geïnstalleerd. Soms was dat een tweedehands exemplaar, aangeschaft via marktplaats. Ook het verleggen van leidingen en verplaatsen van radiatoren kwam veel voor, evenals het moderniseren van badkamers en wc's.

Een deel van de woningen in Atolwijk is met drie verdiepingen en een inpandige garage op de begane grond behoorlijk groot en gemakkelijk her in te delen, al dan niet gecombineerd met een uitbouw. Eén van de respondenten maakte een kantoor in de garage, een tweede verhuisde de woonkamer en de keuken naar beneden, en een derde maakte een Marokkaanse gastenkamer beneden; de huiskamer op de eerste verdieping bleef van westerse snit.

Bij het opknappen werden grofweg twee routes bewandeld. Wie de tijd had, koos meestal voor starten met het in orde maken van de schil - puien en dak - om vervolgens de binnenzijde aan te pakken, al of niet wonend in de woning.

Wie het huis direct wilde bewonen, hanteerde veelal de omgekeerde route: snel de binnenzijde opknappen, dan in de woning trekken en pas later de schil aanpakken. Dat laatste gebeurde soms noodgedwongen op het gemak, omdat het opknappen moest worden gecombineerd met een startend gezin.

De tuin

De tuinen werden vooral betegeld, en omheind met een schutting. Toevoeging van een tuinhuis/schuurtje/uitbouw/garage werd eveneens vaak genoemd. Verder werden uit de kluiten gewassen bomen vaak gerooid of fors gesnoeid. Uitzonderlijker waren de aanleg van een moestuin, vijver of pergola.

Geld, kennis en organisatie

Een respondent die zelf in de bouw werkzaam is, onderscheidt drie cruciale aspecten: geld, kennis en organisatie.

Geld

De financiering was veelal een mengeling van eigen spaargeld en een hypotheek. Vaak werden grote aanvangsklussen met de hypotheek mee gefinancierd, waarna diverse verbeterklussen in de loop der jaren stap voor stap met spaargeld werden aangepakt. Zoals gezegd, bij één respondent duurde dat proces wel twintig jaar.

Om de markt te verkennen, werden vaak meerdere offertes voor een bepaalde klus aangevraagd. De duurste kon bijna tweemaal zo duur zijn als de goedkoopste. De kwaliteit van het werk werd vooraf nogal eens gecontroleerd door eerder werk van het beoogde bedrijf te inspecteren. *Ik ga altijd naar zo'n aannemer zijn werk kijken.*

Eén mevrouw werd gedupeerd, toen bleek dat achter de colporteurs van een kozijnen-bedrijf regelrechte oplichters zaten. Keurige mensen, met een website en een goed verhaal over het vervangen van de voor- en achterpuien. Ze plaatste de bestelling. Ze nam een extra hypotheek bij de bank. De mannen zeiden dat ze alles voor de start van de klus moest overmaken, dan zou alles goedkomen. Maar ze werd opgelicht, zo bleek uit een telefoontje van de recherche. *Met klussen vertrouw ik niemand meer.* Regelmatig waarschuwden respondenten over het aangaan van te hoge hypotheeken. Full time werken en nog thuis wonen werd door één van hen gezien als een ideale manier om veel spaargeld op te bouwen, waarmee later weer een eigen huis verbouwd kon worden.

Kennis

Het kennisniveau van de respondenten ten aanzien van klussen verschilt enorm. Er zijn vier groepen te onderscheiden. Ten eerste: zij die zelf in de bouw werken en die weten hoe het eraan toe gaat. *Als je een grote klus doet met verschillende vaklui, dan moet je er bovenop zitten. Je wilt ze na elkaar hebben, want als ze met zijn allen tegelijk rondlopen, kan niemand werken. Dat moet je wel plannen en organiseren.*

Ten tweede de handige doe-het-zelvers. *Zelf doen bespaart veel geld, maar dan moet het wel stukje bij beetje gaan, want het kost tijd en ik moet ook werken en heb een gezinsleven.*

Ten derde - de meerderheid - mensen die gewoon beginnen en zich het klussen gedurende de rit eigen maken. *Laat je goed informeren, via klusvideo's op internet e.d. Ga kijken in andere woningen, bijvoorbeeld als het open huis is.*

Ten vierde zijn er mensen die (bijna) geheel afhankelijk zijn van de hulp van collega's, familie, vrienden, en/of professionals. (...) *als die klusbedrijven met alleen een vrouw te maken hebben, dan doen ze maar wat.*

Voor de groep die zich het klussen eigen moet maken, zoekt actief naar informatie over de aanpak van verbouwingen, materiaaleigenschappen, manieren van verwerken, en bedrijven met de juiste kwalificaties om een klus te klaren. Die zoektocht verloopt via vrienden, bij de bouwmarkt, bij bureaus, op het web. *Ik heb wel duizend youtube-filmpjes gekeken.* Weer een ander liet professionals thuis komen en hoorde hen uit.

Voor sommigen was veel zelf doen ook een manier om de kwaliteit in de hand te houden. *Soms duurt het wel lang, maar ik houd van kwaliteit; ik ben perfectionist.* De voortgang speelde ook een rol in de afweging tussen laten doen en zelf doen. *Ik kan het zelf ook, maar het duurt lang. Ik zet dan één wandje op, terwijl een goeie stukadoor aan twee wanden tegelijk werkt. Dan gaat het twee keer zo snel.* Ook de belasting die het zelf doen geeft, was een afwegingspunt. *Ik doe niet alles zelf. Ik vertrek om 6.00 uur en ben dan om 18.00/18.30 uur thuis. Dan heb ik wel voldoende gewerkt die dag.*

Sommigen belden aan bij woningen waar al een soortgelijke verbouwing gedaan was. Meestal mocht een respondent dan binnen komen om te kijken, soms niet. Eén respondent gaf aan dat hij niet goed wist hoe de woning na alle verbouwingen ingericht moest worden. Dat werd schrandel opgelost. *We hebben enorm veel geleerd door te gaan kijken als er ergens 'open huis' was.*

Er werden ook fouten gemaakt. *We kunnen zelf ook wel wat: schilderen bijvoorbeeld, en ik kan goed behangen. En ja, dan gaat het wel eens mis; dan lijkt het papier leuk op de rol, maar is het op de muur toch te wild. Of het patroon zit onderste boven op de muur.*

Organisatie

Wie het klussen aan vaklui overlaat, vergist zich nog wel eens in de organisatiekracht die daarbij nodig is, zeker als het om meerdere vaklieden gaat die hun werk op elkaar moeten afstemmen. *Ik wist niet dat een opzichter zo nodig is. En je moet best streng zijn.*

Deze respondent was er drie maanden *full time* bezig om zijn grote verbouwing te organiseren. In die tijd heeft hij naar eigen zeggen wel wat geleerd. Zoveel dat hij er niet tegenop zou zien om een echt sloophuis te kopen en aan te pakken. *Ik weet nu hoe het moet.*

Een ander zegt: *Ik was er steeds bij. Ik wilde dat de kozijnen er strak in zouden gaan, ik wilde goed afgesteld hang- en sluitwerk, en een tochtvrij huis. Als ik iets zag dat niet klopte, dan zei ik er wat van.* Deze respondent besteedde een deel van zijn vakantiedagen aan de opzichterij.

Een respondent die tevens ervaren bouwvakker is, drukt het als volgt uit. *Er is altijd tijdsdruk in de bouw. Als je er dan niet bij bent, (...) dan wordt de gemakkelijkste oplossing gekozen.* Soms krijg je als opdrachtgever halve waarheden, zo weet hij. *Dan wil je iets op een bepaalde manier, en dan zegt de aannemer dat dat niet kan, of dat daar slechte ervaringen mee zijn. Als je er niks van weet, dan laat je je met een kluitje in het riet sturen.*

Overigens werd aangegeven dat klussers inhuren vaak via etnische lijnen loopt. *Mensen van Turkse komaf, werken met Turkse klussers.*

Tenslotte, iemand die opgelicht is zegt: *Met klussen vertrouw ik niemand meer.* Ze heeft behoefte aan advies, bijvoorbeeld van iemand van de kerk, liefst een man.

Overige thema's

Naast geld, kennis en organisatie kwamen nog een aantal specifieke thema's aan bod: materialen en gereedschappen, duurzaamheid en comfort, regelgeving en handhaving, en 'op leeftijd raken'.

Materialen en gereedschappen

Materialen werden vaak nieuw gekocht bij de consumentenbouwmarkt. Materialen met een hoge restwaarde, zoals keukens, werden ook wel tweedehands aangeschaft, en zelfs van ver gehaald; tot aan anderhalf uur rijden toe, bij de Duitse grens. Maar soms ook - bij toeval - dichterbij in de buurt. *We waren met de hond bij de trimsalon in Almere. We moesten wachten en daarnaast is een keukenboer. Wij even kijken en daar stond een demonstratie-keuken, in de aanbieding. Zelf demonteren en vervoeren. Dat hebben we gedaan met onze zoon en schoonzoon. En die hebben hem ook weer geplaatst.*

Eén respondent zweert bij de professionele bouwmarkt. *Haal je materiaal en gereedschap bij de professionele bouwmarkt: goedkoper, betere kwaliteit en er werken vaak heel kundige mensen die je goed kunnen adviseren.* Een ander heeft meubels in Marokko laten vervaardigen, en die vervolgens met een speciale koerierdienst naar Lelystad laten vervoeren.

En dan waren er klachten over met name kozijnenbedrijven. Eén ervan monteerde een inferieur type kozijn in de woning; anders dan was overeengekomen. Dat werd ontdekt na controle door een bouwkundige.

Duurzaamheid en comfort

Energiebesparing of duurzaamheid zijn lang niet bij iedereen belangrijke thema's. Zo bleef bij één respondent na een totale renovatie de begane grondvloer ongeïsoleerd. Een respondent die stelt dat hij/zij duurzaamheid best belangrijk vindt, heeft 40 jaar de puien zo gelaten, met de originele, zeer dunne isolatie erin.

Een andere respondent maakt de volgende afweging voor dubbelglas: *Drielaags glas of dubbelglas verschilde weinig in prijs, dus we hebben gelijk drielaags glas gekozen. Het is nu super stil boven, je hoort de regen niet eens meer tegen de ruiten slaan.* Dergelijke afwegingen gaan vaak meer over financieel voordeel en comfort, dan over duurzaamheid.

Biobased materialen noemde geen van de respondenten. De mengverhouding bij dat purren moet 1:1 zijn. Als dat fout gaat, hardt het niet uit en blijft het dampen - heel

slecht voor de gezondheid. Weinig respondenten hebben zonnepanelen, en wie het overweegt twijfelt, gezien de terugverdientijd en het feit dat de huidige panelen nog niet uitontwikkeld zouden zijn.

De drijvende kracht voor alle verbouwingen is een mengeling van esthetiek met comfort en gebruiksgemak. Zo leidt het aanpakken van de puien tot een behaaglijk binnenklimaat. Opknappen van de douche lost schimmel op. Door stuken, schilderen en nieuw laminaat ziet alles er weer knap uit. Duurzaamheid blijkt zelden een motivator, comfort wel. *Er was eerst nogal wat tocht in huis. Dat was niet comfortabel.*

Bij één respondent is de motivatie in de loop der tijd veranderd. *Allemaal stappen richting verduurzaming. Dat vond ik belangrijk vanuit financieel oogpunt, maar nu ik twee kinderen heb, ook om de planeet een beetje schoon voor hen achter te laten.*

Regelgeving en handhaving

Gemeentelijke regels en vergunningen zijn voor velen een jungle. Een stukje gemeentegrond kopen mag soms wel en soms niet. Door welke regels dit bepaald wordt, is voor velen een raadsel. *Een vergunning aanvragen voor een carport is omslachtig en er komt veel bureaucratie bij kijken. Dat verklaart denk ik waarom weinigen in Atolwijk er een vergunning voor hebben.*

Een stel dat een woning wilde kopen, meldt dat het lang duurde voordat de gemeente een voor hen belangrijke beslissing nam. *We hebben nog geprobeerd al vóór de koop helderheid te krijgen bij de gemeente of we die grond aan de zijkant erbij zouden kunnen kopen, en of we de garage mochten vergroten. Dat duurde maar en duurde maar, en uiteindelijk hebben we het huis gekocht zonder die zekerheid en dus de gok genomen. Dat is gelukkig goed uitpakt.*

Over de handhaving van regels is deze respondent niet te spreken. *Schuttingen liggen omver, maar niemand die er wat van zegt. Er wordt veel gebouwd, zonder vergunning. Dat kun je niet allemaal met de participatiemaatschappij oplossen. Als je hier brutaal bent, dan kom je goed weg.*

Op leeftijd raken

Sommige respondenten worden inmiddels wat ouder, maar willen desondanks niet weg uit de wijk. Zij zoeken de oplossing in verbouwingen en een traplift. *We hebben geld gespaard voor zeker twee trapliften, dus we houden het hier nog wel even uit.*

Veel respondenten zijn niet bezig met hun huis op de oude dag. *We wilden een grote garage en een grote tuin. Als we dat elders willen, moeten we veel meer betalen. We hebben het goed, maar wie weet verhuizen we nog wel eens. Misschien wel naar een stadje als Harderwijk, vanwege de sfeer, en het leuke centrum.*

Niet altijd hebben beide partners hetzelfde beeld bij het ouder worden. Een respondent moet niet denken aan een bejaardenwoning. Zijn vrouw kan zich een verhuizing best voorstellen, eventueel naar een aanleunwoning. Maar wel in Lelystad. De kinderen zijn immers allebei Lelystedelingen.

Wonen in buurt en wijk

Gehechtheid

Slechts één van de respondent zegt volmondig: *We hebben elke dag spijt dat we hier zijn komen wonen.* Een tweede wil op termijn terug naar Amsterdam. Alle anderen zijn gehecht aan hun woonstek in Atolwijk. Gehecht aan de grote woning voor weinig geld, de ruime opzet van de wijk en de stad. Aan het groen en de mogelijkheden om te fietsen in Lelystad. *Voor een gezin is het hier ideaal.*

De één benadrukt vooral de eigen woning of de buurt, waarbij contacten in de wijk een rol spelen, evenals de rustige burens. Voor anderen zijn met name de intensieve contacten met familieleden die om de hoek wonen van groot belang. Hechte contacten tussen de verschillende groepen lijken zeldzaam. Blijvende contacten spelen zich vooral af binnen de familie en de etnische groepen.

Anderen benadrukken dat niet Atolwijk de plek van hechting is, maar Lelystad of zelfs de polder. *Als we van elders weer naar huis rijden en we komen over de brug, dan heb ik nog een oprijlaan van 40 kilometer voor de boeg en het gevoel dat ik weer thuis kom.*

Oordeel over de wijk

De verschillende respondenten hebben verschillende ervaringen en oordelen over Atolwijk. De één vindt de wijk anoniem, en beoordeelt dat juist als prettig. *Niemand bemoeit zich met je.* Anderen maken melding van *dealen* met alle onveiligheid van dien, en van racistische opmerkingen.

Weer een ander benadrukt hoe fijn haar buurt is: *Verdraagzaam, geen geschreeuw, geen pestende kinderen.* Een volgende benadrukt: *Vroeger was er een groot verloop. Nu is dat minder. De koopwoningen doen de wijk goed.*

De rol van de gemeente wordt verschillend beoordeeld. Eén respondent vindt de wijk prima, maar niet dankzij de gemeente. Een ander ziet dat de heringerichte straten in delen van de wijk een positief effect hebben gehad op de wijk. *Mensen hebben de troep rond hun huis – bankstellen, salontafels e.d. – opgeruimd. Je ziet nu meer tuinsetjes, potten met planten e.d.*

Gezamenlijke actie

In de interviews is gevraagd of er ook gezamenlijke actie voor komt in de buurt. Eén respondent was somber over de mogelijkheid voor gezamenlijke actie: *Het zijn er de mensen niet naar. Mensen vinden het allemaal snel te moeilijk.*

Een andere respondent heeft dezelfde ervaring. *Je moet iedereen opzoeken in zijn eigen huis. Iedereen zit binnen, terwijl het omgekeerde nodig is.* In zijn buurt treft hij het met zijn buurman. *Wij zijn de enigen die in de buurt rondlopen, zwerfvuil oppakken, en anderen informatie en advies geven. We hebben graag een goed huis in een fijne buurt, daar vinden we elkaar in.*

Hij zou willen dat meer mensen actief waren met buurtontmoetingen. *Zo krijg je ideeën en informatie. Samen bereik je zaken. En dat geeft jezelf ook weer voordeel. Zo maak je een leukere buurt met elkaar.*

Toch zijn er ook voorbeelden waar gezamenlijke actie wel degelijk tot stand kwam. Rondom het vervangen van gasleidingen bijvoorbeeld. Na een bijeenkomst van de gemeente hierover praatten drie burens met elkaar door. Een paar dagen later gingen ze deur-aan-deur langs alle identieke woningen in de buurt en scoorden ze 16 geïnteresseerden voor het gezamenlijk aanpakken van de gasleidingen. *Dat ging goed, want je hebt een reputatie opgebouwd. Eerst zijn ze heel argwanend, maar dan zien ze dat ik het ben en dan is het: 'O ben jij het, kom binnen'. Mensen in de buurt vertrouwen je.*

Een andere respondent heeft inmiddels veel contacten in de wijk, al was dat in het begin wel anders. *Toen ik hier kwam wonen, zeiden de burens niet eens 'hallo' tegen elkaar. Maar als ik zie dat iemand bezig is, dan ga ik helpen. Even groeten, kijken hoe het gaat. Zo raakte ik met de een na de ander in contact.*

Ook de actie om te komen tot een opstelplaats voor kliko's was succesvol. De collectieve opstelplaats is er gekomen, en gedurende het proces ontstond meer onderling contact. Het werd gezelliger, er werd gegroet op straat.

Na de kliko-actie zakten de contacten weer af. *Eigenlijk zou de gemeente na een jaar de mensen nog eens bij elkaar moeten roepen met de vraag of het goed gaat. Of iets nieuws opzetten: graffiti verwijderen bijvoorbeeld. (...) Er is hier steeds een impuls van buiten nodig. Het is naïef om van deze wijk te verwachten dat mensen het wel zelf doen.*

De initiatiefnemers ervoeren ook dat wie initiatief neemt, daarna vaak als reddingsboei wordt gezien. (...) wij hebben geen zin om telkens initiatief te nemen. Louis: *Ik wil onder geen voorwaarde burgemeester van de Fjord zijn.*

Wie goed in de haarvaten van de wijk kruipt, ontdekt dus ook in Atolwijk allerlei sociale motortjes, die in gezamenlijkheid activiteiten ontplooiën. *Ik help ze met papieren en instanties. Ik help graag, ik ben idealist.*

Een ander vertelt dat ze kon terugvallen op haar buurman, tevens klusmaatje. *Hij was heel sociaal. Hij was steeds zo met anderen bezig dat hij zijn eigen klussen niet afmaakte.*

Een andere respondent helpt wijkgenoten van wie hij hoort dat ze op het punt staan hun huis op te knappen. Hij zoekt de beste en goedkoopste aannemer. Turkse of Nederlandse afkomst, dat maakt hem niet uit. *Ik help graag mensen, dat heb ik van mijn moeder.*

Enkele geïnterviewden maakten ook duidelijk best te willen helpen met een collectieve aanpak van de particuliere woningen in Atolwijk.

Initiatieven, burenhulp, collectieve actie: het is er wel, maar wordt pas zichtbaar als je de wijk goed leert kennen. Je moet de initiatieven en acties echt opsporen. Het vereist ook aandacht om de initiatieven te laten groeien en bloeien, en er zijn regelmatig impulsen van buitenaf nodig, bijvoorbeeld van instellingen.

Vergelijking

Atolwijk-Zuiderzeewijk

Zoals in de inleiding gemeld, is in Zuiderzeewijk een soortgelijk onderzoek als dit uitgevoerd. Als we het onderzoek in Atolwijk vergelijken met dat in Zuiderzeewijk, wat valt dan op?

Wat betreft vakmanschap komen we in Atolwijk grofweg op dezelfde groepen als in Zuiderzeewijk: de bouwprofessionals, de handige doet-het-zelvers, de klussers die al doende leren, en mensen die het bijna geheel moeten hebben van de vakkennis van anderen, betaald of onbetaald.

In Atolwijk én Zuiderzeewijk blijken de meeste mensen hun woning stap-voor-stap te verbeteren. De eerste verbeteringen worden vaak met de hypotheek meefinancierd en uitgevoerd vóór de verhuizing. Na de verhuizing worden vaak nog allerlei nieuwe verbeteringen uitgevoerd met spaargeld. Dat proces kan tot twintig jaar duren.

Het drukken van de kosten door te zoeken naar goedkope materialen, gereedschap te lenen, hulp te vragen aan familie en vrienden, kwam zowel in Atolwijk als Zuiderzeewijk voor. Daarbij lijkt het alsof er in Atolwijk minder praktische burenhulp bij het klussen is dan in Zuiderzeewijk. Eén respondent uit Atolwijk heeft daarover de volgende opmerking: *In Zuiderzeewijk helpen mensen elkaar heel goed. Hier in Atolwijk is dat minder.*

In Atolwijk lijkt weer wat meer administratieve en verwijzende burenhulp te zijn: aanvragen van offertes, invullen van formulieren, doorgeven van bonafide bedrijven, etc.

In zowel Atolwijk als Zuiderzeewijk zijn vervelende verhalen te horen rondom kozijnenbedrijven: van het plaatsen van inferieure kozijnen tot regelrechte oplichting. Zo'n ervaring maakt kopschuw in het doorgaan met klussen.

In beide wijken zijn tal van verhalen over de onduidelijkheid over wat mag en niet mag vanuit de gemeente Lelystad. De klacht is vooral dat uitsluitel over betwiste kwesties niet snel wordt verkregen.

Als met al lijken de conclusies voor Atolwijk niet echt te verschillen van die voor Zuiderzeewijk, met twee nuanceringen. In Atolwijk lijkt wat minder burenhulp voor te

komen, en als deze er is, dan niet zozeer op klusgebied, maar veel meer op administratief gebied en het doorgeven van tips over bonafide bedrijven. Ten tweede lijkt het klussen in Atolwijk meer langs etnische lijnen georganiseerd te zijn. Bewoners van Turkse komaf schakelen bedrijven in van mensen van Turkse komaf, en de eigen familie is behulpzaam.

Tenslotte en niet onbelangrijk: in beide wijken geeft het gros van de respondenten aan tevreden te zijn over het wonen in de wijk.

Colofon

Opdracht: Gemeente Lelystad: Marjo Croes, Janneke van Eerde.
Interviews: Polderlab, Martin Jansen.
Tekst: Polderlab, Martin Jansen.
Fotografie: Willem Mes Photography, Utrecht (pag. 9, 15, 21, 29, 31, 35, 47, 57, 61, 72-73).
Martin Jansen, Polderlab (cover, pag. 13, 25, 39, 43, 69).
Met dank aan alle geïnterviewden.

Maart 2017, Stichting Polderlab.

Stichting Polderlab is opgericht door: Kars Advies, Reijndorp Stedelijk Onderzoek, Reitsma Stedebouw en Urban Synergy.
Het doel van Stichting Polderlab is om vanuit drie invalshoeken - dorpen, steden, landelijke gebied - onderzoek te doen naar (nieuwe) maatschappelijke krachten en die te verbinden met de huidige, ruimtelijke opgaven in de voormalige Zuiderzeepolders, om zo effectieve oplossingen te vinden. Polderlab is een onderzoekend, lerend en ondernemend gezelschap. Doelgroepen van Polderlab zijn: bewoners, ondernemers en organisaties uit de polder, gemeenten, provincies, onderwijs- en onderzoekinstellingen.

Polderlab wordt gesteund door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

stimuleringsfonds creatieve industrie